

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Bakalárska práca

19100/B/2010/2137554004

2010

Katarína Kucharčíková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU A ICH VÝZNAM VO
SVETOVEJ EKOMIKE**

Bakalárska práca

19100/B/2010/2137554004

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy, 3.3.17

Vedúci práce: Ing. Veronika Novosadová

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Bratislava 2010

Katarína Kucharčíková

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Katarína Kucharčíková

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Typ záverečnej práce: Bakalárska záverečná práca

Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Zóny voľného obchodu a ich význam vo svetovej ekonomike

Cieľ:

Cieľom záverečnej práce je objasniť problematiku integrácie a vytvárania zón voľného obchodu, priblížiť súčasnú situáciu na trhoch v jednotlivých krajinách, identifikovať podmienky a postupy za akých sa stanovuje a prakticky uskutočňuje voľný obchod.

Anotácia:

Záverečná práca charakterizuje zóny voľného obchodu v jednotlivých sektoroch. Bližšie sa zameriava najmä na Európu, Ameriku, Afriku a Áziu. Charakterizuje jej prínos a význam vo svetovej ekonomike.

Odporúčaná literatúra:

BALÁŽ, Peter. a kol.: *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint vfra, 2005. 571 s. ISBN 80-89085-51-2

LIPKOVÁ, Ľudmila a kol.: *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. Bratislava: Sprint vfra, 2006. 414 s. ISBN 80-89085-55-5

LIPKOVÁ, Ľudmila a kol.: *Európska únia*. Bratislava: Sprint vfra, 2006. 393 s. ISBN 80-89085-65-2

Vedúci: Ing. Veronika Novosadová

Katedra: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Vedúci katedry: Prof. Ing. Ľudmila Lipková, CSc.

Dátum schválenia:

schválil

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Katarína Kucharčíková

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcej svojej bakalárskej práce, Ing. Veronike Novosadovej, najmä za čas, odborné vedenie a cenné rady pri písaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

KUCHARČÍKOVÁ, Katarína: *Zóny voľného obchodu a ich význam vo svetovej ekonomike*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Veronika Novosadová – Bratislava: FMV EU, 2010, 40s.

Cieľom záverečnej práce je objasniť problematiku integrácie a vytvárania zón voľného obchodu, priblížiť súčasnú situáciu na trhoch v jednotlivých krajinách, identifikovať podmienky a postupy za akých sa stanovuje a prakticky uskutočňuje voľný obchod. Práca je rozdelená do piatich kapitol. Obsahuje dva grafy a päť príloh. V prvej kapitole je načrtnutá história zahraničnoobchodnej politiky, zaoberá sa problematikou liberalizmu a protekcionizmu, objasňuje ekonomickú integráciu a taktiež je v práci bližšie analyzovaná Všeobecná dohoda o clách a obchode, ktorá významný spôsobom prispela k liberalizácii obchodu. V druhej kapitole som charakterizovala zóny voľného obchodu v Európe. Tretia časť je orientovaná na Ameriku a jej zóny voľného obchodu, ktoré spájajú severnú a južnú časť kontinentu. Štvrtú kapitolu som venovala Afrike a jej formám integrácie menej rozvinutých krajín. V záverečnej kapitole som sa zaoberala Áziou, ktorá taktiež vytvára významné zóny voľného obchodu. Dospela som k názoru, že v súčasnosti sú zóny voľného obchodu pomerne dobre rozvinuté, aj keď ešte stále existuje priestor na upresňovanie a zefektívnenie podmienok, za akých sa uskutočňuje. Vďaka širokému záberu aktivít jednotlivých štátov sa významne zjednodušuje obchod, čo napomáha rozvíjať celkovú úroveň hospodárstva členských štátov.

Kľúčové slová: Zóna voľného obchodu, voľný pohyb, prekážky a obmedzenia, harmonizácia, liberalizácia

ABSTRACT

KUCHARČÍKOVÁ, Katarína: *Free trade areas and it's importance in global economy.* – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Thesis supervisor: Ing. Veronika Novosadová – Bratislava: FIR EU, 2010, 40p.

The aim of bachelor work is to clarify the issue of integration and creation of free trade areas, describe the current situation in the markets of individual countries, identify the conditions and procedures of free trade. The work is divided into five chapters. It contains two graphs and five annexes. In the first chapter is outlined the history of foreign policy, I have dealt with issues of liberalism and protectionism, there is explained the economic integration and there is also analysed General Agreement on Tariffs and Trade, which is an important contribution to trade liberalization. European free trade areas and major groupings are characterized in the second chapter. The third chapter is focused on America and it's free trade areas linking the northern and southern part of the continent. In the fourth chapter is described Africa and it's forms of integration of less developed countries. In the final chapter I have dealt with Asia, which also create significant free trade areas. I came to the conclusion, that free trade areas are fairly well developed, although there is still some imperfections, which should be modified. Thanks to a lot of activities of individual states is the business simplyfied, which helps to develop the overall level of the economy.

Key words: free trade areas, free movement, obstacles and restrictions, harmonization, liberalization.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 EKONOMICKÁ INTEGRÁCIA VO SVETOVOM HOSPODÁRSTVE	12
1.1 Historický náčrt zahraničnoobchodnej politiky	12
1.2 Liberalizmus vs. Protekcionizmus	13
1.3 Ekonomická integrácia	14
1.4 Všeobecná dohoda o clách a obchode- GATT	15
1.5 Význam voľného obchodu vo svetovom hospodárstve	16
2 ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU V EURÓPE.....	17
2.1 Európska únia- EÚ	17
2.1.1 Spoločná obchodná politika EÚ	18
2.1.2 Európska komisia chce rozšíriť zónu voľného obchodu	20
2.2 Európske združenie voľného obchodu- EZVO.....	22
2.3 Stredoeurópske združenie voľného obchodu- CEFTA.....	24
3 ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU V AMERIKE	27
3.1 Severoamerická dohoda o voľnom obchode- NAFTA	27
3.2 „Spoločný trh južnej Ameriky“- MERCOSUR	29
3.3 Stredoamerická zóna voľného obchodu a Dominikánska republika- CAFTA-DR ...	31
4 ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU V AFRIKE	33
4.1 Africká únia- AÚ	33
4.2 Juhoafrické rozvojové spoločenstvo- SADC	35
4.3 Stredoafrické hospodárske a menové spoločenstvo- CEMAC	37
5 ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU V ÁZII	40
5.1 Združenie národov juhovýchodnej Ázie- ASEAN	40
5.2 Ázijsko-pacifická hospodárska spolupráca- APEC	44
ZÁVER	47
ZDROJE.....	48
PRÍLOHY	51

Zoznam grafov

Graf 1: Skutočný obchod s tovarom v EÚ za obdobie 1995-2006.....	21
Graf 2: Export ASEAN v rámci členských krajín a export ASEAN s ostatnými nečlenskými krajinami.....	44

Zoznam skratiek

ACP- Zoskupenie krajín Ázie, Karibiku, Pacifiku
ACU- Ázijská menová jednotka
AFTA- Ázijská zóna voľného obchodu
ALADI- Latinskoamerické integračné združenie
APEC- Ázijsko-pacifická hospodárska spolupráca
ARF- Ázijské regionálne fórum
ASEAN- Združenie národov juhovýchodnej Ázie
AÚ- Africká únia
CAFTA-DR- Stredoamerická zóna voľného obchodu a Dominikánska republika
CEFTA- Stredoeurópske združenie voľného obchodu
CEMAC- Stredoafrické menové a hospodárske spoločenstvo
CFA- stredoafrický frank
EBRD- Európska banka pre obnovu a rozvoj
ECCAS- Hospodárske spoločenstvo štátov strednej Afriky
EHP- Európsky hospodársky priestor
EHS- Európske hospodárske spoločenstvo
EK- Európska komisia
ESU- Rovníková colná únia
ESUO- Európske spoločenstvo uhlia a ocele
EÚ- Európska únia
EURATOM- Európske spoločenstvo pre atómovú energiu
EZVO- Európske združenie voľného obchodu
GATT- Všeobecná dohoda o clách a obchode
HDP- Hrubý domáci produkt
IFC- Medzinárodná finančná korporácia
ITC- informačné a telekomunikačné technológie
JAR- Juhoafrická republika
MERCOSUR- „Spoločný trh južnej Ameriky“
NAFTA- Severoamerická dohoda o voľnom obchode
OAJ- Organizácia africkej jednoty
OECD- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

OSN- Organizácia spojených národov

SACU- Juhoafrická colná únia

SADC- Juhoafrické rozvojové spoločenstvo

SNŠ- Spoločenstvo nezávislých štátov

SR- Slovenská republika

TRIPS- Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva

UDEAC- Zmluva o založení colnej a hospodárskej únie strednej Afriky

USD- americký dolár

VB- Veľká Británia

Vs.- verzus

WTO- Svetová obchodná organizácia

ÚVOD

Svet sa rýchlo mení v dôsledku celosvetovej hospodárskej situácie a vývoja informačnej a telekomunikačnej techniky, čo má za následok rýchlo sa meniace prostredie vyžadujúce neustále prispôsobovanie jednotlivých subjektov. 21. storočie je charakteristické rastúcou spotrebou ako jednotlivcov, tak aj celých štátov a následne sveta ako celku. Rozmanité druhy tovarov a služieb, bez ktorých si už dávno nevieme predstaviť svoj život, sa stali neoddeliteľnou súčasťou každého z nás. Len zriedka sa však zamyslíme nad tým odkiaľ pochádzajú a akou dlhou cestou museli prejsť, aby uspokojili naše potreby.

Vo všeobecnosti je známe, že funkciu pružnej a adekvátnej reakcie na dopyt tvorený spotrebiteľmi plní trh, ktorý v efektívne nastavenom systéme a pri normálnom fungovaní makroprostredia krajín dokáže účinne realizovať svoju funkciu a tak prinášať zisky nielen pre spotrebiteľov, ale aj pre výrobcov, distribútorov, predávajúcich, štáty a iné subjekty. Tento fakt si uvedomuje väčšina krajín sveta a uskutočňujú príslušné kroky k vytvoreniu zóny voľného obchodu a následne ďalších foriem integrácie, ktoré prinášajú štyri základné slobody a to voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a osôb. Vďaka postupnej integrácii môžeme pozorovať efektívne fungovanie trhu, následne rast HDP a úrovne ekonomík samotných štátov, ale hlavne zvýšenie celkovej životnej úrovne jednotlivých obyvateľov.

Cieľom záverečnej práce je objasniť problematiku integrácie a vytvárania zón voľného obchodu, priblížiť súčasnú situáciu na trhoch v jednotlivých krajinách, identifikovať podmienky a postupy za akých sa stanovuje a prakticky uskutočňuje voľný obchod.

Práca je rozdelená do piatich kapitol. V prvej kapitole je načrtnutá história zahraničnoobchodnej politiky, zaoberá sa problematikou liberalizmu a protekcionizmu, objasňuje ekonomickú integráciu a taktiež je tu bližšie uvedená Všeobecná dohoda o clách a obchode, ktorá významným spôsobom prispela k liberalizácii obchodu. V druhej kapitole som charakterizovala zóny voľného obchodu v Európe. Tretia kapitola je venovaná Americkým zónam voľného obchodu, ktoré spájajú severnú a južnú časť kontinentu. Štvrtú kapitolu venujem Afrike a jej formám integrácie menej rozvinutých krajín. V záverečnej kapitole sa zaoberám Áziou, ktorá taktiež vytvára významné zóny voľného obchodu.

1 EKONOMICKÁ INTEGRÁCIA VO SVETOVOM HOSPODÁRSTVE

1.1 Historický náčrt zahraničnoobchodnej politiky

Na základe zahraničnoobchodnej politiky sa vyvinuli dve základné koncepcie: liberalizmus a protekcionizmus. Počiatky voľného obchodu nachádzame vo Veľkej Británii. Adam Smith vytvoril v 18. storočí Koncepciu voľného obchodu. Tento nový postoj sa zrodil z ekonomických ťažkostí a chudoby spôsobenej americkou vojnou za nezávislosť. Napriek tomu v tom čase o výhodách voľného obchodu ešte zďaleka neboli presvedčení všetci: britská verejnosť a parlament ešte po mnohých nasledujúcich rokoch lipli na merkantilizme.

Cobden Chevalierova dohoda z roku 1860, predstavovala zmluvu medzi Francúzskom a Veľkou Britániou, podľa ktorej mala Británia zrušiť všetky clá na dovoz francúzskeho tovaru (okrem vína a koňaku- luxusných tovarov) a na druhej strane Francúzsko malo zrušiť zákaz dovozu britského textilu a znížiť clá na širokú škálu britského tovaru. Liberalizmus sa presadil až odstránením obilných ciel v roku 1846, kedy bola v britskom parlamente prekonaná prevaha ochranársky zameraných veľkostatkárov.

V Prusku sa pod vplyvom lacnej produkcie východopruského poľnohospodárstva uplatňovala politika voľného obchodu až do konca 70. rokov 19. storočia. Vtedy kancelár Bismarck prešiel k protekcionistickej politike.

V roku 1878 bol v Rakúsko-Uhorsku vydaný zoznam protekcionistických sadzieb, vtedy začala uhorským veľkostatkárom hroziť konkurencia z východu, juhovýchodu i z USA v podobe lacnejšieho obilia. Česko-slovensko bolo po svojom vzniku proexportne orientované, v ekonomike prevládali záujmy voľného obchodu.

Obdobie po 2. svetovej vojne je známe rozvojom liberalizmu, inštitucionálne sa liberalizácia medzinárodného obchodu realizuje v rámci jednotlivých integračných zoskupení.

Do súčasného obdobia môžeme rozlíšiť tri obdobia protekcionizmu:

1. obdobie- koniec 19. storočia bol známy priemyselnou revolúciou a veľkou hospodárskou depresiou. Využívali sa najmä vysoké colné sadzby, dovozné kvóty, colné kontingenty.

2. obdobie- v čase veľkej hospodárskej krízy až po koniec druhej svetovej vojny. Vytvárali sa menové a obchodné bloky.
3. obdobie- neoprotekcionizmus- vzniká v dôsledku ropných šokov (70. roky 20. storočia), zavádzajú sa nové prostriedky na obmedzenie dovozu.¹

1.2 Liberalizmus vs. Protekcionizmus

Protekcionizmus predstavuje obmedzovanie rozvoja obchodu, ochranu domácich spotrebiteľov. Podľa druhu ochraňovaných výrobkov a teritória ho možno rozdeliť na:

1. *progresívny protekcionizmus*- domáci výrobcovia sú ochraňovaní štátom na domácom trhu pred zahraničnou konkurenciou.
2. *degresívny protekcionizmus*- uplatňujú najmä priemyselne vyspelé krajiny, chránia odumierajúce, útlmové odvetvia, snažia sa o uchovanie pracovných miest v týchto odvetviach.

V oboch prípadoch sa jedná o prostriedky antiimportnej politiky.

3. *agresívny protekcionizmus*- predstavuje podporu rozvoja určitých odvetví, rozšírenie odbytových trhov, zvýšenie zamestnanosti v krajine exportéra a posilnenie konkurencieschopnosti domácej produkcie na zahraničných trhoch. Štát poskytuje podpory, subvencie, prémie, úvery a záruky.

Zavedenie protekcionistických opatrení prináša základné výhody:

- Zdraženie dovozu vytvára priestor pre oživenie domácej produkcie a zvyčajne sa premieta do rastu zamestnanosti a miezd.
- Pozitívny dopad na makroekonomickú rovnováhu
- Pokles dovoznej závislosti
- Ochrana infantilného priemyslu- v prípade zavedenia reštrukturalizačných alebo nových produkčných programov sa vytvára dočasná ochrana ich vývozu, ktorý v prvej fáze potrebuje vecnú podporu.²

Liberalizmus naopak predstavuje postupné odstraňovanie prekážok tarifného a netarifného charakteru, cieľom je dosiahnutie voľného obchodu a nezasahovanie štátu do hospodárstva ani do zahraničnoobchodných vzťahov.

¹ Lipková, Ľ a kol: Medzinárodné hospodárske vzťahy, Sprint vfra, Bratislava 2006. s.134

² Baláž, P. a kol.: Medzinárodné podnikanie, Sprint vfra, Bratislava 2005. s. 280

Etapy integrácie:

Pásmo voľného obchodu: predstavuje situáciu, kedy spolupracujúce krajiny rušia vo vzájomnom obchode clá a kvantitatívne obmedzenia tovarov a služieb. Voči nečlenským krajinám uplatňujú obmedzenia podľa svojich potrieb, ponechávajú si vlastnú colnú tarifu a colnú politiku.

Colná únia: odstránia sa clá a kvóty a členské krajiny uplatňujú spoločnú colnú politiku voči ostatným krajinám.

Spoločný trh: zrušenie obchodných reštrikcií, ale aj rôznych obmedzení pohybu výrobných faktorov- voľný pohyb kapitálu a pracovných síl.

Menová únia: používanie spoločnej meny, ktorá odráža ekonomickú, ale aj politickú jednotu krajín. V rámci menovej únie sa majú prijať jednotné pravidlá peňažného obehu, spoločná menová politika. Národné centrálné banky sa nahradia jednou, spoločnou centrálnou bankou.

Hospodárska únia: opatrenia ako pri spoločnom trhu, navyše zjednotenie alebo určitý stupeň harmonizácie hospodárskych politík, aby sa odstránila diskriminácia vznikajúca v dôsledku rozdielnosti týchto politík v jednotlivých krajinách.

Úplná ekonomická integrácia: znamená zjednotenie fiškálnej, sociálnej a stabilizačnej politiky a vyžaduje vytvorenie riadiaceho orgánu. Úplná ekonomická integrácia by mala byť zavŕšená politickou úniou.

1.3 Ekonomická integrácia

Ekonomická integrácia je najvyšší stupeň internacionalizácie hospodárskeho života, ktorá predstavuje objektívny proces regulovaný v záujme integrovaných krajín. Je to proces, v ktorom sa cieľavedome prehĺbujú vzájomné hospodárske styky medzi krajinami. Vznik a rozvoj integračných procesov je výsledkom prehĺbenia del'by práce, medzinárodnej špecializácie a kooperácie (Príloha 1).

Znaky ekonomickej integrácie:

- Vznik ekonomickej integrácie je podmienený určitým stupňom ekonomického rozvoja a del'by práce, medzinárodnej špecializácie a kooperácie
- Integrácia je regulovaný proces, ktorý si vyžaduje vedomú činnosť subjektov pri formovaní a regulovaní ekonomických vzťahov

- Integrácia je charakterizovaná vzájomným prispôsobovaním sa jednotlivých odvetví, regiónov, krajín, formujú sa hlboké a pevné vzťahy, národné reprodukčné procesy vzájomne prenikajú
- Integračné procesy majú regionálny charakter

I Integráciou sa dosahuje ekonomická efektívnosť, zvýšenie produktivity práce, ekonómia času, úspory z rozsahu, zníženie nákladov na obeh.

1.4 Všeobecná dohoda o clách a obchode- GATT

Významnú úlohu v procese liberalizácie obchodu zohrával GATT (General Agreement on Tariffs and Trade). Myšlienka vzniku nadnárodnej organizácie, ktorej úlohou mala byť liberalizácia, usmerňovanie a zjednodušovanie obchodných vzťahov, bola predstavená na konferencii v Bretton Wood. V roku 1947 schválilo zmluvu o Všeobecnej dohode o clách a obchode 23 štátov.³ Pravidlá GATT sa opierali o princíp nediskriminácie a princíp vzájomných výhod. Doložka najvyšších výhod má všeobecnú a bezpodmienečnú povahu. Hlavnou úlohou GATT bola liberalizácia svetového obchodu, čo okrem iného znamenalo zabráneniu zvyšovania ciel a colných preferencií. GATT taktiež zabezpečila postupné a podstatné znižovanie colných bariér.

Uruguajské kolo GATT, ktoré sa uskutočnilo v rokoch 1986-1994 predstavuje v poradí už ôsme kolo rokovaní GATT a malo za následok vznik Svetovej obchodnej organizácie WTO (Príloha 2). Výsledky rokovaní sú zachytené v Záverečnom akte Uruguajského kola GATT, ktorý bol publikovaný aj v Zbierke zákonov SR 152/2000⁴.

³ Austrália, Belgicko, Brazília, Barma, Kanada, Cejlon, Čile, Čína, Kuba, Francúzsko, India, Libanon, Luxembursko, Nový Zéland, Holandsko, Nórsko, Pakistan, Južná Rodézia, Juhoafrická únia, Sýria, Česko-Slovensko, Anglicko a USA

⁴ *Dokumenty prijaté v rámci Uruguajského kola GATT*. [online]. In Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. [cit. 12.12.2009]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/dolezite-dohody-prijate-v-ramci-wto-a-gatt-6623/128308s>>

1.5 Význam voľného obchodu vo svetovom hospodárstve

Zóny voľného obchodu zohrávajú veľmi významnú úlohu v medzinárodnom obchode. Predstavuje odstránenie bariér voľného obchodu a uľahčuje pohyb tovarov a služieb medzi členskými štátmi. Prináša podstatné zvýšenie investičných príležitostí na území členských krajín. Zóna voľného obchodu vedie k vyrovnávaniu síl vo svetovej ekonomike a k ekonomickému rastu členských krajín, rovnako napomáha rozširovaniu kapacít trhov.

Zóna voľného obchodu prináša mnohé výhody pre svetovú ekonomiku, vo všeobecnosti možno poukázať najmä na tieto:

- Voľný prístup domáci trh, predstavuje lepšiu sortimentnú a cenovú ponuku premietajúcu sa do nižších spotrebiteľských cien a lepšie pozície spotrebiteľov.
- Domáci výrobcovia sú nútení dosiahnuť konkurenčný prah, čo znamená znižovať produkčné náklady, zvyšovať svoju mieru špecializácie, zlepšiť realizačné ceny. Čo v konečnom dôsledku vedie k využitiu komparatívnych výhod a efektívnejšej alokácii.
- Pokles jednotkových nákladov, v dôsledku štandardizácie produkcie.
- Po období adaptácie sa znižuje potreba zásahov štátu, stabilizuje sa domáca monetárna politika, znižuje sa riziko inflácie.

Spolu s uvedenými výhodami vznikajú aj negatívne stránky:

- Vývoj vo vonkajšom ekonomickom prostredí sa môže okamžite prejaviť vo vnútornej národnej ekonomike, ktorá nemusí byť dostatočne pripravená na vzniknutú situáciu.
- Rast dovozu tovaru vyvolá pokles jeho cien na domácom trhu, čo vedie k zníženiu konkurenčnej odolnosti domácich výrobcov.
- Môže dôjsť k rastu nezamestnanosti a poklesu daňových príjmov štátu, pokiaľ sa nezabezpečí rastúci objem domáceho vývozu.

2 ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU V EURÓPE

2.1 Európska únia- EÚ

Po druhej svetovej vojne vznikla predstava zjednotiť Európu a zastaviť konflikty medzi susediacimi krajinami. V roku 1950 na základe Schumanovho plánu sa začali európske krajiny hospodársky a politicky zjednocovať v Európskom spoločenstve uhlia a ocele⁵. V rámci niekoľkých rokov sa mal vytvoriť spoločný trh pre uhlie a oceľ so spoločnou kontrolou, plánovaním a manažmentom odbytu.

V roku 1957 bola podpísaná Rímska zmluva zakladajúca Európske hospodárske spoločenstvo a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu, ktoré malo za úlohu mierové využitie jadrovej energie.

Zlučovacou zmluvou sa v roku 1967 spojili orgány EHS, Euratomu a ESUO, ich právna subjektivita však zostala nedotknutá. Na základe dohody o EHS bola v roku 1968 vytvorená colná únia, odstránili sa vnútorné clá a zaviedla sa spoločná tarifa voči nečlenským krajinám. Sedemdesiate roky sú známe nielen surovinovou a energetickou krízou, ale aj menovou krízou v podobe rozpadu Brettonwoodskeho menového systému. Z tohto dôvodu sa európske štáty rozhodli v roku 1979 vytvoriť Európsky menový systém, a tak zamedziť možným fluktuáciám v menových kurzoch.

V roku 1985 vznikol Jednotný európsky akt s cieľom dobudovať jednotný vnútorný trh do roku 1992 odstránením fyzických, technických a daňových prekážok. Významným krokom vytvorenia jednotného trhu bolo podpísanie Schengenskej dohody v roku 1985⁶, ktorej cieľom bolo odstránenie vnútorných kontrol a spolupráca pri ochrane vonkajších hraníc.

V roku 1992 podpísaním Maastrichtskej zmluvy, ktorá predstavovala reformu zakladajúcich zmlúv, vznikla Európska únia a bolo ukončené vytváranie jednotného trhu „štyroch slobôd“ : sloboda pohybu tovaru, služieb, osôb a kapitálu.

Amsterdamská zmluva z roku 1997 významne ovplyvnila fungovanie EÚ, definovala základné práva občanov EÚ, základné princípy spoločnej zahraničnej politiky

⁵ Zakladajúci členovia- Belgicko, Francúzsko, Taliansko, Nemecko, Luxembursko, Holandsko

⁶ Signatárske krajiny- Nemecko, Francúzsko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko

a taktiež rozšírila spoluprácu v oblasti tretieho piliera⁷ o spoluprácu v imigračnej politike a ochrane menšín.

Zmluva z Nice z roku 2001 rozšírila hlasovanie kvalifikovanou väčšinou do ďalších oblastí, v ktorých sa predtým hlasovalo jednohlasne a prispela k rozširovaniu EÚ o stredomorské a pobaltské krajiny a o krajiny strednej a východnej Európy.

Lisabonská zmluva nazývaná aj Reformná zmluva zachováva podstatu návrhu Ústavy pre Európu, upúšťa však od niektorých politických symbolov a má inú formu. Lisabonská zmluva nadobudla platnosť 1. decembra 2009.

V súčasnosti tvorí EÚ 27 členských krajín (Príloha 2). Rozširovanie EÚ:

1973- VB, Dánsko, Írsko

1981- Grécko

1986- Španielsko, Portugalsko

1990- Nemecká demokratická republika

1995- Rakúsko, Švédsko, Fínsko

2004- Estónsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Slovensko, Česko, Maďarsko, Slovinsko, Malta, Cyprus

2007- Rumunsko, Bulharsko

2.1.1 Spoločná obchodná politika EÚ

Kľúčovým stimulom ekonomickej dynamiky EÚ je obchod, pri ktorom rozlišujeme:

1. obchod medzi členskými štátmi EÚ- „intra community trade“- realizuje sa na základe princípov a pravidiel jednotného trhu a
2. obchod s tretími krajinami- „external community trade“- realizuje sa prostredníctvom spoločnej obchodnej politiky a obchodných dohôd.

Ciele spoločnej obchodnej politiky EÚ sú nasledovné:

- harmonizovať rozvoj svetového obchodu
- podstatne odstrániť obmedzenia medzinárodného obchodu a znížiť colné prekážky
- prispievať k priaznivému dopadu zrušenia ciel medzi členskými štátmi a na konkurencieschopnosť firiem týchto štátov

⁷ Prvý pilier- Európske spoločenstvá, druhý pilier- Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, tretí pilier- Justícia a vnútorná bezpečnosť

- podporovať export.

Európske spoločenstvo má výlučnú právomoc uplatňovať jednotné princípy v oblastiach úpravy colných sadzieb a uzatvárania obchodných dohôd. Uplatňuje jednotnú aplikáciu exportnej politiky, spoločné obchodné ochranné opatrenia a jednotné pravidlá preferenčných systémov.

Spoločná obchodná politika zahŕňa aj zvláštne položky, ako napríklad obchod s poľnohospodárskymi produktmi, s jadrovou energiou, s uhlím a oceľou, so zbraňami. Obchod so službami zahŕňa len tie služby, pri ktorých dochádza k pohybu osôb medzi štátmi.

Prvý spoločný colný sadzobník EÚ bol prijatý v roku 1968. V súčasnosti je zverejňovaný Radou, publikovaný v úradnom vestníku a pravidelne pozmeňovaný. Spoločný colný sadzobník zabezpečuje jednotnú aplikáciu spoločnej obchodnej politiky a je základom pre štatistické informácie o medzinárodnom obchode. Aplikuje sa na dovozy z tretích krajín na územie colnej únie, aj na poľnohospodárske výrobky, okrem tých, na ktoré sa vzťahuje spoločná poľnohospodárska politika.

Obchodné vzťahy EÚ s tretími krajinami sa rozvíjajú predovšetkým sa zmluvnom základe buď sa uzatvárajú medzinárodné obchodné zmluvy alebo multilaterálne a bilaterálne zmluvy.

Zahraničnoobchodná politika EÚ:

- colná únia EÚ: Turecko, Andorra, San Marino. Colná únia s Tureckom pokrýva obchod s priemyselnými výrobkami, s poľnohospodárskou produkciou, s výrobkami z uhlia a ocele.
- zóna voľného obchodu: ACP, Chile, Faerské ostrovy, Chorvátsko, JAR, Macedónsko, Mexiko, zámorské krajiny a územia, Švajčiarsko. Je najčastejšou formou obchodnej spolupráce využíwanej zo strany EÚ.
- Euro- stredomorské asociačné dohody: „stredomorská desiatka“- Maroko, Alžírsko, Tunis, Egypt, Izrael, Palestínska samospráva, Lisabon, Jordánsko, Sýria, (Turecko). Sú to dohody o voľnom obchode, ktoré umožňujú bezcolný obchod s priemyselným tovarom, rozvíja sa obchod so službami a priame zahraničné investície. EÚ im taktiež poskytuje finančnú a technickú pomoc na rozvoj obchodu.
- Dohody o partnerstve a spolupráci: Rusko a členské štáty SNŠ. Umožňuje vzájomné poskytovanie preferencií na základe doložky najvyšších výhod
- Nerecipročné zaobchádzanie EÚ vo forme zmluvných preferencií- krajiny ACP (African, Caribbean and Pacific Group of States).

- Autonómne preferencie- Albánsko, Bosna Hercegovina, Čierna Hora.
 - Najnižšia úroveň preferenčných vzťahov s hospodársky vyspelými krajinami- USA, Japonsko, Austrália, Nový Zéland, Južná Kórea, Singapur, Čína, Hong Kong.
- V roku 2004 tvorili 74% obchodu realizovaného EÚ.

2.1.2 Európska komisia chce rozšíriť zónu voľného obchodu

Európska únia bude v budúcnosti zdieľať zónu voľného obchodu, v ktorej bude umožnený voľný pohyb ľudí, tovarov, služieb a kapitálu s viacerými krajinami Blízkeho východu a bývalého Sovietskeho zväzu. EK medzi ne zaradila Rusko, Ukrajinu, Bielorusko, Moldavsko, Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Líbyu, Maroko, Palestínu, Sýriu a Tunisko.

EÚ zvažuje spôsoby, ktorými by mohla otvoriť zahraničné trhy a udržať tak krok so svojím hlavným obchodným súperom USA, ktorý v súčasnosti vedie v západe o dojednanie dohôd o voľnom obchode s „krajínami s vysokým trhovým potenciálom“. EÚ tiež dúfa, že sa jej podarí dojednať ďalekosiahlejšie dohody, než by to bolo v rámci WTO (World Trade Organization), a to takých, ktoré by obsahovali otázky investícií, konkurenčnej politiky a verejného obstarávania – známe ako singapurské otázky – ktoré boli v roku 2004 vypustené z agendy liberalizačného kola rokovaní z Doha.⁸

V súčasnosti EÚ rokuje o voľnom obchode s krajinami juhovýchodnej Ázie. Prvou krajinou na programe je Singapur na začiatku roku 2010, pretože je najdôležitejším obchodným partnerom EÚ. Prvé kolo rokovaní sa začalo 8. marca 2010, kde bola uzatvorená Dohoda o voľnom obchode, ktorá posilní hospodárske vzťahy medzi EÚ a Singapurom.

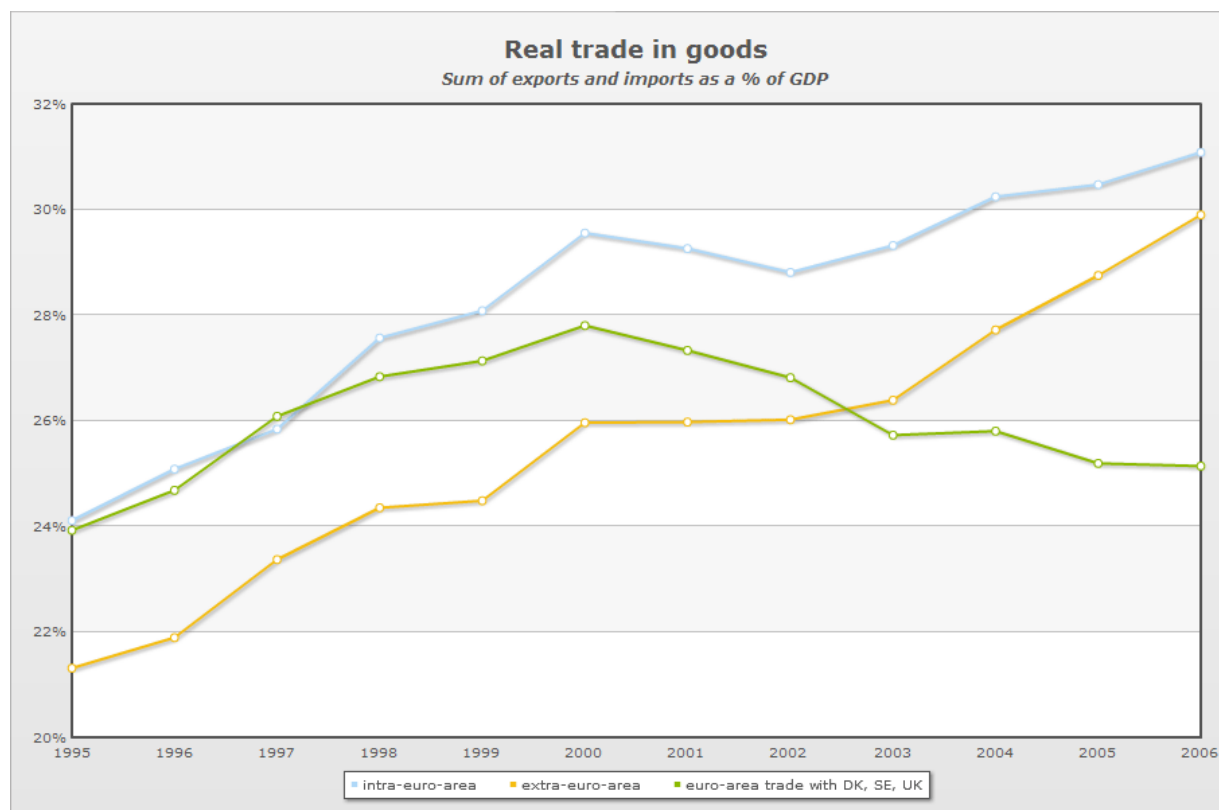
Európska únia dostala súhlas všetkých 27 členských krajín na to, aby zintenzívnila svoje snahy o dosiahnutie dohôd o voľnom obchode s jednotlivými krajinami zoskupenia krajín juhovýchodnej Ázie (ASEAN).

Zastupujúca eurokomisárka pre obchod Benita Ferrero-Waldner uviedla, že vytvorením nových obchodných príležitostí v dynamickom regióne krajín ASEAN-u, sa

⁸ Komisia chce viac voľného obchodu. [online]. Publikované 5.12.2006. In Euroactiv. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/clanok/komisia-chce-viac-volneho-obchodu>>

pre európske spoločnosti zvýši konkurencieschopnosť výrobcov, farmárov a poskytovateľov služieb v rámci Európskej únie.⁹

Graf 1: Skutočný obchod s tovarom v EÚ za obdobie 1995-2006

Legenda: modrá krivka- obchod medzi členskými štátmi EÚ, hnedá krivka- obchod s tretími krajinami, zelená krivka- obchod s Dánskom, Švédskom, Veľkou Britániou.

Zdroj: Portál Európskej únie. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/economy_finance/emu10/images/chart_5_1.gif>

Od konca roka 1990 sa v rámci eurozóny viditeľne rýchlejšie rozšíril ako obchod s ostatnými krajinami EÚ. Podľa niektorých štúdií vzrástol obchod za obdobie 1990-2006 medzi krajinami eurozóny v rozmedzí o 5% až 15 % a môže ešte vzrásť. Dá sa očakávať, že dôjde k lepšiemu rozdeleniu výroby v rámci krajín eurozóny, tovary stanú sa viac konkurenčnými, čo má pozitívny vplyv na vývoz mimo menovej oblasti.

Spoločná mena euro má pozitívny vplyv na zahraničný obchod členských krajín. Vplyv menovej únie na priame zahraničné investície je trochu zložitejší, vzhľadom na

⁹ EÚ rokuje o voľnom obchode s krajinami Juhovýchodnej Ázie. [online]. Publikované 30.12.2009. In Euroactiv. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/clanok/eu-rokuje-o-volnom-obchode-s-krajinami-juhovýchodnej-azie-014232>>

komplexnú interakciu medzi obchodom a priamymi zahraničnými investíciami. Avšak väčšina štúdií vykazuje taktiež pozitívny vplyv eura na priame zahraničné investície v rozmedzí o 14%- 36%.

Napriek veľkým rozdielom medzi krajinami eurozóny, menová únia ako celok má vyvážený zahraničný obchod a prispieva ku globálnej ekonomickej stabilite.

2.2 Európske združenie voľného obchodu- EZVO

EZVO vzniklo 4. januára 1960 Štokholmskou konvenciou a združovalo tie krajiny, ktorým nebolo umožnené alebo nechceli vstúpiť do Európskych spoločenstiev. Združenie založilo Nórsko, Rakúsko, Dánsko, Portugalsko, Švédsko, Švajčiarsko a Veľká Británia. Ich cieľom bolo zlepšiť ekonomickú spoluprácu a voľný obchod v Európe. Išlo najmä o postupné znižovanie ciel na väčšinu priemyselnej produkcie. Na rozdiel od EHS malo byť EZVO medzivládny subjektom, nemalo smerovať k ekonomickej a politickej integrácii, malo len vytvoriť podmienky pre voľný obchod.

Postupne do združenia vstúpili Island (1970), Fínsko (1986) a Lichtenštajnsko (1991). Krajiny, ktoré vstupovali do EÚ pred svojim vstupom do európskych štruktúr vystúpili z EZVO. V súčasnosti sú členmi Lichtenštajnsko, Nórsko, Island a Švajčiarsko. S výnimkou Švajčiarska pôsobia členské krajiny EZVO v Európskom hospodárskom priestore.

Obchodná stratégia EZVO sa postupne vyvíja aj za hranice Európy. Od konca roku 1990 sa EZVO snaží udržať svoju konkurencieschopnosť vo svete. Dohody EZVO o voľnom obchode zabezpečujú hospodárskym subjektom voľný prístup na trhy pre približne 440 miliónov spotrebiteľov.

V roku 1995 prvýkrát vyhlásili ministri EZVO v Bergenej deklarácii, že územie pôsobnosti by sa malo rozšíriť za hranice Európy. O štyri roky neskôr ministri potvrdili svoj záväzok rozšírenia dohôd o voľnom obchode a naznačili možnosť rozšírenia rozsahu dohôd, ktoré zahŕňajú oblasti ako služby a investície, majúce čoraz väčší význam vo svetovej ekonomike. EZVO uzavrela dohody o voľnom obchode s Albánskom, Kanadou, Chile, Kolumbiou, Chorvátskom, Egyptom, Izraelom, Jordánskom, Libanonom, Macedónskou republikou, Mexikom, Marokom, Palestínskou samosprávou, Srbskom, Singapurom, SACU (Southern African Customs Union), Kórejskou republikou, Tuniskom a Tureckom.

V súčasnosti členské krajiny EZVO rokujú o dohode o voľnom obchode s týmito partnermi: Alžírsko, Hong Kong, Čína, India, Peru, Thajsko, Ukrajina. Okrem toho EZVO zvažuje budúce rokovania o voľnom obchode s Indonéziou, Malajziou, Ruskom a Vietnamom.

Všetky dohody o voľnom obchode sa vzťahujú aj na obchod s priemyselnými výrobkami a na spracovanie poľnohospodárskych výrobkov, vrátane rýb. Ich súčasťou sú obchodné odbory, ktoré kontrolujú dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže a ochranu duševného vlastníctva. Od roku 2000 dohody tiež obsahujú hmotnoprávne pravidlá liberalizácie obchodu v oblasti služieb, investícií a verejného obstarávania. EZVO berie do úvahy rôznu úroveň hospodárskeho rozvoja partnerských krajín, čo môže viesť k asymetrickým prístupom. Menej rozvinuté partnerské krajiny môžu využívať prechodné obdobia, aby prispôbili svoje ekonomiky podmienkam voľného obchodu.

Okrem dohôd o voľnom obchode uzatvorilo EZVO aj niekoľko **dohôd o spolupráci**. Tieto dohody môžu byť prvým krokom k voľnému obchodu. Ich cieľom je harmonický rozvoj hospodárskych vzťahov, vytváranie prostredia podporujúceho súkromné podnikanie, voľnej hospodárskej súťaže. EZVO uzavrela dohody o spolupráci s Alžírskom, Mongolskom, Ukrajinou, Peru, Mauríciom a Mercosur-om.

Okrem bilaterálnej technickej spolupráce poskytovanej členskými štátmi EZVO, poskytuje **technickú spoluprácu** v prospech svojich partnerských krajín pri zosúladiení ich zákonnej úpravy a vykonávacích predpisov potrebných pre uľahčenia obchodu. Táto pomoc je poskytovaná na základe dohody o EHP a existujúcej dohody o voľnom obchode. V niektorých prípadoch EZVO tiež poskytuje technickú spoluprácu pre potenciálnych partnerov vo voľnom obchode. Jedná sa o pomoc ako budovanie kapacít, odbornú prípravu, prenos know how v oblasti obchodu, rozvoj infraštruktúry. EZVO organizuje pre podporu užšej spolupráce s prijímajúcimi krajinami semináre, workshopy, študijné pobyty a poskytuje štipendia na mieru podľa potrieb partnerských krajín. Tieto aktivity zahŕňajú oblasti ako sú colné záležitosti, technické normy, podpora vývozu, práva duševného vlastníctva, pirátstvo a falšovanie tovaru, hygienické a fytosanitárne normy a rybolov.

Predstavitelia **EZVO a Kórejská republika** sa stretli v Ženeve v dňoch 20.-21. januára 2010, aby preskúmali implementáciu a ďalší rozvoj dohody o voľnom obchode. Spoločný výbor prijal rozhodnutie, ktoré bude ďalej liberalizovať obchod s drahými kovmi a vozidlami medzi zmluvnými stranami. Celkový obchod s tovarom medzi EZVO a Južnou Kóreou dosahuje približne 4,9 miliardy dolárov. EZVO vyváža do Kórei najmä stroje, mechanické zariadenia, farmaceutické výrobky, hodinky, optické a lekárske chirurgické

nástroje, železo a oceľ. Obchod so službami a priame zahraničné investície sú značne rozvinuté medzi zmluvnými stranami.¹⁰

Rokovania medzi **Hong Kongom a EZVO** sa začali po dvoch prípravných stretnutiach v roku 2009. Ich spolupráca sa sústreďuje najmä na obchod s priemyselnými a poľnohospodárskymi výrobkami, rokovali o technických prekážkach obchodu, otázkach pôvodu, právach duševného vlastníctva, obchode so službami a investíciách. Zhodli sa na opätovnom stretnutí v apríli 2010 v Hong Kongu, s cieľom dokončiť dohodu o voľnom obchode do konca roka 2010. V roku 2008 dosiahol celkový obchod s Hong Kongom 7,65 miliardy dolárov.¹¹

2.3 Stredoeurópske združenie voľného obchodu- CEFTA

CEFTA (Central European Free Trade Agreement) je medzinárodná obchodná organizácia, ktorá upravuje obchodné vzťahy medzi členskými štátmi, najmä podmienky vývozu, dovozu a recipročnej výmeny koncesíí. CEFTA v podstate slúži ako príprava na vstup do Európskej únie a odporúča podpísanie rôznych obchodných dohôd. Z tohto dôvodu sa veľká časť zahraničného obchodu v rámci CEFTA realizuje práve s EÚ.

CEFTA vznikla v roku 1992 v Krakove v Poľsku. Zakladateľskými krajinami boli Poľsko, Maďarsko a Československo, postupne vstupovali Slovinsko v roku 1996, Rumunsko v roku 1997, Bulharsko v roku 1999, Chorvátsko v roku 2003, Macedónsko v roku 2006. Začlenením do EÚ súčasne krajina opúšťa CEFT-u. V súčasnosti sú členskými krajinami Chorvátsko, Macedónsko, Albánsko, Bosna Hercegovina, Moldavsko, Čierna Hora a Srbsko.

Cieľom organizácie je vytvoriť medzi členskými štátmi oblasť voľného obchodu, liberalizovať obchod, eliminovať clá, napomáhať maximálnemu rozvoju transparentnej obchodnej a hospodárskej spolupráce medzi členskými krajinami. V dlhšom časovom horizonte sa usiluje o voľný pohyb kapitálu a práce, priamu spoluprácu podnikov a priame zahraničné investície, zlepšenie dopravného systému a infraštruktúry, koordináciu národných energetických a telekomunikačných systémov. Snaží sa zabezpečiť primeranú

¹⁰ *EFTA and Korea convene for second Joint Committee meeting 25.1.2010* [online]. Publikované 25.1.2010. In EFTA. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.efta.int/free-trade/free-trade-news/korea-efta-2nd-jc-meeting.aspx>>

¹¹ *EFTA and Hong Kong launch free trade negotiations*. [online]. Publikované 21.1.2010. In EFTA. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.efta.int/free-trade/free-trade-news/hong-kong-launch-negotiations.aspx>>

a účinnú ochranu práv duševného vlastníctva v súlade s medzinárodnými normami najmä s TRIPS.

CEFTA sa zaoberá taktiež otázkou obchodu so službami a uznáva, že existuje značný potenciál pre zvýšenie úrovne tohto obchodu, zaväzuje zmluvné strany k postupnej liberalizácii a vzájomnému otvoreniu obchodu so službami. Zároveň zdôrazňuje úmysel strán zvýšiť využívanie elektronického obchodu.

Táto organizácia sa zaviazala zabezpečiť, aby verejné obstarávanie prebiehalo transparentným a primeraným spôsobom, zaobchádza so všetkými dodávateľmi rovnako a je založená na princípe otvorenej a efektívnej hospodárskej súťaže. Okrem toho sa zmluvné strany dohodli, že do 1. mája 2010 bude zaobchádzanie s tovarom a službami iných krajín nie menej priaznivé ako zaobchádzanie s domácim tovarom a službami.

Široké pole pôsobnosti a ambiciózný charakter CEFTA 2006 vyžaduje výskum rôznych aspektov, starostlivé analýzy, politickú aj technickú pomoc na uľahčenie implementácie. Jedná sa napríklad o projekt kontroly investícií, ktorý je financovaný aj EÚ a má dva hlavné ciele. Prvým je zákaz diskriminácie národného zaobchádzania, verejného obstarávania a práv duševného vlastníctva. Druhým je posúdenie možného vplyvu na koncentráciu priemyslu a umiestnenie priamych zahraničných investícií.

CEFTA uzavrela medzinárodné zmluvy s Európskou komisiou, EBRD, IFC, OECD, Svetovou bankou a EZVO, bilaterálne zmluvy s Rakúskom, Nemeckom, Írskom, Nórskom, Slovinskom, Švajčiarskom a Švédskom.

Srbsko prevzalo predsedníctvo CEFTA na rok 2010 z Čiernej Hory na konci summitu v Bečici. Minister obchodu Srbska Slobodan Milosavljevic zdôraznil, že je potrebné vykonať serióznu prácu, aby sa odstránili prekážky v oblasti ciel a fytoosanitárne a iné kontroly. Srbsko trvá na rýchlejšej liberalizácii a to predovšetkým v oblasti poľnohospodárstva a priemyslu. Mali by byť podporované nové priemyselné podniky, ktoré by tvorili veľkú časť podnikania v regiónoch a rozvojových krajinách. Srbsko má veľkú výhodu, pretože uzavrelo dohody o voľnom obchode s Ruskom, Bieloruskom a Tureckom.¹²

Podľa Ministerstva hospodárstva SR Slovensko oceňuje, že CEFTA je stále vnímaná ako vhodná forma prípravy na členstvo v EÚ a ako základ ďalšej úpravy vzťahov medzi krajinami Balkánu s cieľom, ktorý sa podarilo naplniť, t.j. nahradiť sieť bilaterálnych dohôd o voľnom obchode jednou ekonomicky efektívnou, integrovanou a

¹² *Serbia takes over CEFTA presidency 2010*. [online]. Publikované 7.12.2010. In EMportal. [cit. 14.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.emg.rs/en/news/serbia/106557.html>>

modernou dohodou. Podpis tejto dohody zjednodušil hospodárske, obchodné, ako aj politické vzťahy krajín juhovýchodnej Európy.¹³

¹³ *Dohoda o voľnom obchode v strednej Európe CEFTA má už 15 rokov.* [online]. Publikované 28.2.2008. In SME. [cit. 14.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.sme.sk/c/3752519/dohoda-o-volnom-obchode-v-strednej-europe-cefta-ma-uz-15-rokov.html>>

3 ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU V AMERIKE

3.1 Severoamerická dohoda o voľnom obchode- NAFTA

NAFTA (North American Free Trade Agreement) je obchodná dohoda o zóne voľného obchodu medzi USA, Kanadou a Mexikom. Hlavným iniciátorom vzniku NAFTA bolo USA spolu s Kanadou. V roku 1992 podpísali spolu s Mexikom zakladajúcu zmluvu, ktorá nadobudla platnosť v roku 1994. Od tej doby potvrdila, ako voľný obchod zvyšuje bohatstvo, konkurencieschopnosť a prináša skutočné výhody pre rodiny, roľníkov, robotníkov, výrobcov a spotrebiteľov.

Hlavnými cieľmi tejto organizácie je odstránenie bariér voľného obchodu a uľahčenie voľného pohybu tovarov a služieb medzi členskými krajinami. NAFTA podporuje zvýšenie konkurencieschopnosti a vytváranie investičných príležitostí, zabezpečuje adekvátnu a efektívnu ochranu práv duševného vlastníctva. Taktiež sa zaoberá vytváraním procedúr a efektívnych postupov pri implementácii dohody a riešení sporov.

Dohoda o vytvorení pásma voľného obchodu medzi týmito tromi krajinami bola prvou dohodou o voľnom obchode medzi vyspelými krajinami a rozvojovou krajinou. Táto dohoda však nezahŕňa trilaterálne pravidlá pre sektor poľnohospodárstva, ale dve samostatné dohody medzi USA a Mexikom, USA a Kanadou. Okrem voľného pohybu tovaru zahŕňa aj voľný pohyb služieb a kapitálu, no neobsahuje voľný pohyb pracovných síl, čím sa považuje za obmedzený spoločný trh.

NAFTA odstránila všetky zostávajúce clá a kvantitatívne obmedzenia v plánovanom termíne 1. januára 2008 a vytvorila jednu z najväčších zón voľného obchodu, ktorá produkuje 17 biliónov amerických dolárov ročne vo výrobe tovarov a služieb. Od kedy nadobudla dohoda platnosť obchod prudko stúpa. V roku 2008 predstavoval vývoz tovarov 412 miliárd dolárov, vývoz poľnohospodárskych produktov 32,3 miliardy dolárov¹⁴, vývoz služieb 66,6 miliárd dolárov. Dovozy tovarov v roku 2008

¹⁴ Vedúci kategórie zahŕňajú: hrubé zrná (3,2 milióna dolárov), červené mäso (3,1 miliárd dolárov), sója (1,9 miliardy amerických dolárov), čerstvé ovocie (1,8 miliardy dolárov) a čerstvá zelenina (1,7 miliardy dolárov).

predstavoval 555,4 miliárd dolárov, poľnohospodárskych produktov 28,9 miliardy dolárov a služieb 40,2 miliardy dolárov.¹⁵

Každé piate pracovné miesto v **Kanade** je čiastočne prepojené s medzinárodným obchodom, preto je táto krajina postavená na otvorenosti medzinárodného obchodu a investíciách. Partnerstvo s NAFTA prináša Kanade významnú konkurenčnú výhodu a nové obchodné príležitosti po celom svete.

USA má najväčšiu a najviac diferencovanú ekonomiku. Americké firmy sú na svetovej špičke vo výrobe a high tech sektore, týka sa to najmä leteckého priemyslu, počítačov a služieb, vrátane finančných služieb a telekomunikácií.

Liberalizácia obchodu premenila a zmodernizovala **Mexiko** úspešným posilnením obchodných a investičných tokov. Počas niekoľkých rokov sa mexický export ropy rozšíril aj o viaceré hotové výrobky.

Od nadobudnutia platnosti zmluvy vzrástol celkový počet pracovných miest vo všetkých troch partnerských krajinách o takmer 40 miliónov. NAFTA sa usiluje spolu so svojimi regionálnymi partnermi zlepšiť pracovné podmienky, životnú úroveň a presadzuje základné práva pracujúcich. Podarilo sa im rozšíriť pracovné práva a ochranu migrujúcich pracovníkov, znížiť diskrimináciu a tajné hlasovanie. Okrem toho boli vytvorené inštitúcie pre technickú spoluprácu a ekologický rozvoj projektov infraštruktúry v americko-mexickom hraničnom regióne. V súčasnosti už bola poskytnutá takmer 1 miliarda amerických dolárov na 135 projektov v oblasti infraštruktúry a životného prostredia.

NAFTA vedie k čoraz viac integrovanému poľnohospodárskemu a potravinárskemu obchodu. Kanada a Mexiko sú najväčšími poľnohospodárskymi dodávateľmi do USA. Zrno, olejnaté semená a mäso tvoria tri štvrtiny amerického poľnohospodárskeho vývozu z Mexika, zatiaľ čo pivo, zelenina a ovocie tvoria tri štvrtiny amerických poľnohospodárskych dovozov z Mexika.

¹⁵ *North American Free Trade Agreement (NAFTA)*. [online]. Publikované 27.7.2009. In USTR. [cit. 20.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/north-american-free-trade-agreement-nafta>>

3.2 „Spoločný trh južnej Ameriky“- MERCOSUR

MERCOSUR (Mercado Común del Sur) bol založený v roku 1991 dokumentom nazvaným Zmluva z Asonciónu. Tento bol neskôr v roku 1994 nahradený Zmluvou z Ouro Preto. V súčasnosti sú členskými krajinami Argentína, Brazília, Uruguaj, Paraguaj a Venezuela. Obdobie od roku 1991 do 1994 bolo prechodným obdobím, kedy boli automaticky znížené colné sadzby a postupne vytvorená colná únia. Vzájomný obchod medzi členskými krajinami vzrástol o viac ako 4-krát do roku 1997, vtedy dosahoval 20,8 miliardy amerických dolárov. V roku 1995 bola zavedená spoločná colná tarifa v rozpätí 0–20% na 80% obchodovaných tovarov, týkala sa približne 8000 tovarov.

MERCOSUR predstavuje najväčší obchodný blok v južnej Amerike a jeho primárnym záujmom je odstraňovanie prekážok regionálneho obchodu, ako sú vysoké clá alebo nerovnosti príjmov.

Celkový počet obyvateľov MERCOSUR je viac ako 270 miliónov ľudí a dosahuje HDP vo výške 2,4 miliardy amerických dolárov, čo zaraďuje MERCOSUR na štvrté miesto vo svetovom hospodárstve po NAFTA, EÚ a Japonsku.

Úlohou tejto colnej únie je oslabiť vplyv USA, EÚ a tým vyrovnať sily v svetovej ekonomike. V budúcnosti by chcel MERCOSUR zjednotiť celú Južnú Ameriku alebo vytvoriť zónu voľného obchodu na celom americkom kontinente, no túto ideu odmietli členské krajiny v Argentíne v roku 2005.

Okrem toho MERCOSUR podporuje snahu o zlúčenie sa s NAFTA a vytvorenie tzv. pásma voľného obchodu Nového sveta. V decembri 1995 bola podpísaná Rámcová dohoda medzi MERCOSUR a EÚ nazývaná aj Projekt 21. storočia. Podľa tejto dohody by sa mali do roku 2005 zrušiť všetky prekážky vo vzájomnom obchode týchto dvoch významných integračných zoskupení. Avšak od roku 2004 prebiehali rokovania len na technickej úrovni a ich obnovenie závisí od výsledkov liberalizačného kola z Doha. Dohoda je založená na troch základných predpokladoch: spoločný politický dialóg, progresívna obchodná liberalizácia, podpora integračných snáh.

Členské krajiny sa snažia o harmonizáciu fiškálnej, monetárnej a zahraničnej politiky vo všetkých sektoroch tak, aby boli zachované adekvátne konkurenčné podmienky medzi členskými štátmi.

V posledných rokoch je MERCOSUR veľmi atraktívny pre zahraničných investorov, hlavne vďaka veľkým zásobám nerastných surovín, neustále renovujúcej sa

infraštruktúre, má okolo 2 miliónov km ciest, 6000 letísk, okrem toho prebieha privatizácia najväčších spoločností v tomto sektore.

Vzájomný obchod členských krajín vzrástol o 300% v rokoch 1991 – 1999 (v rokoch 1980 – 1991 vzrástol len o 60%). V roku 1999 dosiahol hodnotu 20 mld. USD.

V roku 1996 podpísali predstavitelia **Chile** a MERCOSUR dohodu o vytvorení pásma voľného obchodu. Na základe tejto dohody sa zaviedla 40%-ná redukcia na 90% tovarov, ktorá bude úplne realizovaná v roku 2004. Koncom roku 1996 podpísala podobnú dohodu aj Bolívia, pásmo voľného obchodu sa začalo realizovať v roku 1997.

Brazília je najväčšou ekonomikou v regióne s hrubým domácim produktom viac ako 1,6 bilióna amerických dolárov v roku 2008. Koncom novembra rozbehla Brazília v Ženeve rokovania o liberalizácii obchodu medzi MERCOSUR, Indiou a Úniou afrických národov zloženou z Juhoafrickej republiky, Botswany, Lesotha, Svazijska a Namíbie. Brazílska diplomacia tým podľa vlastných slov pripravuje pôdu na formovanie globálnej obchodnej osi Juh – Juh. Ak by to malo byť bez priameho vplyvu USA a Číny, dá sa pochybovať o tom, že Washington a Peking by poľavili v angažovaní sa v surovinovo a strategicky nenahraditeľnej Juhoafrickej republike.¹⁶

Argentína je druhá najsilnejšia juhoamerická ekonomika a pred niekoľkými desaťročiami bola dokonca globálne významnejšia ako brazílska. Dnes s necelými 325 miliardami amerických dolárov ročného HDP tvorí menej ako štvrtinu hrubého domáceho produktu Brazílie. Argentína a Brazília sa napriek istým nezhodám stotožňujú na potrebe diverzifikácie hospodárskych zväzkov Južnej Ameriky so zámorím.

MERCOSUR spolupracuje aj s pridruženými členmi Bolíviou, Ekvádorom, Kolumbiou, Peru a Chile. Tieto krajiny nemajú však plné hlasovacie právo alebo úplný prístup na ich trhy. Poskytujú sa im znížené colné sadzby, ale musia platiť spoločnú vonkajšiu tarifu. Mexiko má štatút pozorovateľa.

MERCOSUR rokuje o pásme voľného obchodu s ďalšími členmi ALADI (Asociación Latinoamericana de Integración)¹⁷, usiluje sa o koordináciu s ostatnými krajinami s cieľom vytvoriť pásmo voľného obchodu od Aljašky až po Ohňovú zem, implementuje Rámcové dohody o hospodárskej a obchodnej spolupráci s EÚ. Okrem týchto priorít sa sústreďuje aj na oblasti ako sú vzdelávanie, spravodlivosť, kultúra, doprava, energetika, životné prostredie a poľnohospodárstvo.

¹⁶ Združenie MERCOSUR sa otvára Európe. [online]. Publikované 19.12.2009. In SME. [cit. 20.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/zdruzenie-mercosur-sa-otvara-europe-2.html>>

¹⁷ ALADI- Latinskoamerické integračné združenie

3.3 Stredoamerická zóna voľného obchodu a Dominikánska republika-CAFTA-DR

V roku 2005 bola podpísaná dohoda o voľnom obchode medzi Spojenými štátmi americkými a piatimi štátmi Strednej Ameriky (Kostarikou, Salvadorom, Nikaraguou, Guatemalou, Hondurasom) a Dominikánskou republikou. CAFTA-DR¹⁸ (Central American Free Trade Agreement- Dominican Republic) je prvou dohodou o voľnom obchode medzi USA a skupinou menších rozvojových ekonomík, ponúka nové hospodárske príležitosti prostredníctvom odstránenia ciel, otváraním trhov, znížením prekážok pre služby.¹⁹ CAFTA-DR vstúpila do platnosti medzi Spojenými štátmi americkými a štyrmi štátmi Strednej Ameriky²⁰ v roku 2006, neskôr vstúpila do platnosti aj dohoda s Dominikánskou republikou v roku 2007 a dohoda s Kostarikou nadobudla platnosť až v roku 2009.

Odbory a zväzy poľnohospodárov v celej Strednej Amerike sa stavajú proti ustanoveniam CAFTA, ktorá vystavuje poľnohospodárstvo dumpingu zo strany USA a redukuje schopnosť vlády uzatvárať obchodné dohody pre rozvojovú pomoc. Na základe odporúčaní Svetovej banky a Medzinárodného menového fondu otvorili krajiny Strednej Ameriky svoje poľnohospodárske trhy, ktoré zaplavili americké dotované potraviny a vyhnali tisíce rodín farmárov do chudobných mestských štvrtí, kde sú pre nich jedinou možnosťou manufaktúrne pracovné miesta.

Jedným z hlavných cieľov voľného obchodu je odstránenie kvót a obmedzení na celkovú výšku dovozu. Dohoda však narazila na odpor tých sektorov amerického hospodárstva, ktorým hrozí konkurencia lacného dovozu. Najväčšie obavy vyjadrili pestovatelia cukrovej trstiny, cukrovej repy ako aj výrobcovia v textilnom priemysle. Napríklad v USA majú kvóty na cukor za účelom ochrany cukrárenského priemyslu pred zahraničnou konkurenciou, čo predstavuje kameň úrazu pre pestovateľov cukrovej repy v Strednej Amerike. Mnohé krajiny, najmä menšie poľnohospodárske národy sú za zachovanie kvót na základné potraviny ako ryža, fazuľa alebo kukurica. Odstránenie ciel a kvót môže ohroziť „tieto rozvojové krajiny“ - napríklad Nikaragua aj napriek tomu, že je

¹⁸ Pôvodne to bola dohoda medzi USA a Kostarikou, Salvadorom, Nikaraguou, Guatemalou, Hondurasom, ktorá sa volala CAFTA. Neskôr sa pripojila k rokovaniam Dominikánska republika a dohoda bola premenovaná na CAFTA-DR.

¹⁹ *The CAFTA intelligence center*. [online]. In CAFTA. [cit. 20.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.caftaintelligencecenter.com/>>

²⁰ Dohoda so Salvadorom, Nikaraguou, Guatemalou, Hondurasom

druhou najchudobnejšou krajinou na americkom kontinente (hneď po Haiti) nepatrí medzi LDCs (Least Development Countries), pre ktoré je poľnohospodárstvo hlavným zdrojom príjmov. V Strednej Amerike je najväčšia chudoba, podľa odhadov až 1,3 milióna ľudí čelí hladu.

Medzinárodné spoločenstvo musí prijať spoločné opatrenia na vytvorenie efektívneho kontrolného mechanizmu na ochranu práce a sociálnych práv. Osobitná pozornosť by sa mala venovať ochrane žien, domorodých skupín a poľnohospodárskych robotníkov.

Zóny voľného obchodu takéhoto rozsahu sa obávajú aj zástupcovia zamestnancov. Otvorenie trhov totiž podľa nich spôsobí aj zníženie počtu pracovných miest v prospech krajín s nižšími mzdovými nákladmi. Väčšina demokratov je ochotná podporiť vznik zóny voľného obchodu len pod podmienkou posilnenia práv zamestnancov v stredoamerických krajinách.

4 ZÓNY VOĽNÉHO OBCHODU V AFRIKE

4.1 Africká únia- AÚ

Vznikla v roku 2002 zo základov Organizácie africkej jednoty- OAJ, ktorá bola založená v roku 1968 v Addis Abebe na konferencii afrických krajín. Jej vzniku predchádzal podpis deklarácie v Syrte, v ktorej najvyšší predstavitelia členských štátov OAJ vyjadrili záujem o urýchlenie integračného procesu na africkom kontinente. Africká únia je zatiaľ najväčším projektom africkej integrácie. AÚ je zložená z 53 členských štátov.²¹ Vznikla na základe inšpirácie úspešného integračného modelu Európskej únie. Toto napodobňovanie nie je zrejme tou správnou cestou pre Afriku, pre dosiahnutie európskej úrovne je totiž viac ako finančné zázemie dôležitejšia jednota, na ktorej by spomínaná ekonomika mala stáť. Príkladom týchto negatívnych javov je obsadenie kľúčových pozícií vo vojenských misiách AÚ ľuďmi s úzkymi väzbami na top-manažment Africkej únie z krajín známych korupciou na všetkých úrovniach, čo následne vedie k vzrastajúcim podozreniam z neprehľadných finančných operácií a „odlievaniu“ týchto prostriedkov mimo orgány AÚ prostredníctvom týchto vojenských operácií.

Hlavným cieľom tejto organizácie je posilniť jednotu a solidaritu v Afrike, zbaviť kontinent pozostatkov kolonizácie a segregácie, koordinovať a upevniť rozvojovú spoluprácu, propagovať medzinárodnú spoluprácu v rámci OSN, zaručiť suverenitu a teritoriálnu integritu členských štátov. Sčasti sú v Konštitutívnom akte spomenuté aj ekonomické ciele ako napríklad prehĺbenie sociálno-ekonomickej integrácie, presadzovanie rozvoja kontinentu podporou výskumu vo všetkých oblastiach, najmä v oblastiach vedy a technológii, ekonomické ciele sú však obsiahnuté predovšetkým v Zmluve z Abuji. Postupné zjednocovanie afrických krajín má pozitívne následky na riešenie sociálnych, hospodárskych a politických problémov a prispieva k zvyšovaniu podielu kontinentu na svetovom hospodárstve. Aby bolo možné dosiahnutie jednotlivých cieľov, musia členské štáty zjednotiť politiku v mnohých oblastiach, najmä politickú

²¹ Alžírsko, Angola, Benin, Botswana, Burkina, Burundi, Kamerun, Kapverdy, Stredoafrická republika, Čad, Komory, Konžská demokratická republika, Konžská republika, Pobrežie Slonoviny, Džibutsko, Egypt, Rovníková Guinea, Eritrea, Etiópia, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Keňa, Lesotho, Libéria, Líbya, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritánia, Maurícius, Mozambik, Namíbia, Niger, Rwanda, Saharská arabská demokratická republika, Svätý Tomáš a Princov ostrov, Senegal, Seychely, Sierra Leone, Somálsko, Juhoafrická republika, Sudán, Svazijsko, Tanzánia, Togo, Tunisko, Uganda, Zambia, Zimbabwe.

a diplomatickú spoluprácu, spoluprácu v oblasti školstva, kultúry, zdravia, lekárstva a výživy, ekonomickú spoluprácu vrátane dopravy a komunikácií, vedeckú a technickú spoluprácu, spoluprácu v oblasti obrany a bezpečnosti. V oblasti bezpečnosti je významným faktom vytvorenie výboru pre bezpečnosť, čo by malo byť istou formou garancie, že možné budúce spory sa budú riešiť predovšetkým mierovou cestou.

V marci 2007 boli nasadené jednotky AÚ v Somálsku a od ich prítomnosti sa očakáva stabilizácia situácie v regióne. Otázne však zostáva, či budú tieto sily schopné reagovať na bezpečnostné výzvy, či budú schopné a odhodlané naplniť svoj mandát a či budú schopné znášať obeť, ktoré operácia takéhoto charakteru nevyhnutne prinesie.²²

Africká únia sa rozhodla pozastaviť členstvo Nigeru, reagovala tak na tamajší vojenský prevrat. Nigerské ozbrojené sily obsadili prezidentský palác v Niamey, kde v tom čase zasadala vláda. „Vodca nigerskej vojenskej junty, ktorý zajaľ Tandju počas štvrtkovej prestrelky, vyzval na pokoj a uzavrel hranice. Prácu ministrov a miestnych guvernérov, ktorých v puči zvrhli vykonávajú ich tajomníci. Tandja zrušil nigerský ústavný súd a nahradil ho novým súdom, ktorého členov osobne vymenoval. Niger sa odvtedy nachádza v medzinárodnej izolácii.“²³

V roku 2006 vytvorili Spojené štáty špeciálne diplomatické misie v Africkej únii, snažia sa predovšetkým o posilnenie demokracie a slobody tlače, posilnenie volebných systémov, podporu mieru a bezpečnosti. Celková pomoc USA do Afriky dosahovala v roku 2008 približne 5,2 miliardy dolárov, tieto prostriedky smerovali najmä do mierových misií a komplexného poľnohospodárskeho rozvoja. Cieľom pomoci USA je aj zlepšenie africkej schopnosti rýchlo reagovať na krízové situácie, realizuje sa prostredníctvom poskytovania vzdelania a potrebného vybavenia.

AÚ schválila v roku 2007 program, ktorý podporuje afrických vedcov na regionálnej, národnej a kontinentálnej úrovni, podporuje všetky snahy o vedecký výskum v oblasti podnikania a prílevu nových investícií do Afriky. Program prispieva na zvýšenie prestíže vedeckého a technického sektora, budovanie africkej kultúry medzi občanmi. Komisia sa domnieva, že je dôležité oboznamovať mladých ľudí o vede a technike, rozvíjať pozitívny prístup k nej. Taktiež chce podporovať účasť afrických žien vo vede a technike, prostredníctvom rovnakých príležitostí a uznania. Veda, technológia a inovácie

²² *Afrika, Africká únia a Darfúr*. [online]. Publikované 16.4.2007. In Security revue. [cit. 21.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.securityrevue.com/article/2007/04/afrika-afrika-unia-a-darfur/>>

²³ *Africká únia pozastavila Nigeru členstvo*. [online]. Publikované 19.2.2010. In TASR. [cit. 21.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.pluska.sk/zahranicie/afrika/afrika-unia-pozastavila-nigeru-clenstvo.html>>

predstavujú nenahraditeľný nástroj pre riadenie sociálno-ekonomického pokroku, vyžaduje silný, dynamický a udržateľný výskum podnikania. Súčasnou prioritou je posilnenie kapacít afrických výskumných pracovníkov a vedcov, čo by malo viesť k integrácii a trvalo udržateľnému rozvoju.

4.2 Juhoafrické rozvojové spoločenstvo- SADC

Existuje už od roku 1980, bolo založené ako voľná aliancia deviatich štátov južnej Afriky. Juhoafrická rozvojová konferencia a koordinácia bola predchodcom sociálno-ekonomickej spolupráce dnešnej SADC (Southern African Development Community). Zakladajúcimi členskými štátmi boli Angola, Botswana, Lesotho, Mozambik, Svazijsko, Tanzánijská zjednotená republika, Zambia a Zimbabwe.²⁴

Transformácia organizácie z koordinačnej konferencie na rozvojové spoločenstvo sa konala v roku 1992 v meste Windhoek v Namíbii, kedy bola podpísaná deklarácia, čím organizácia získala právnu povahu.

Víziou organizácie je zabezpečiť ekonomický pokrok, zlepšiť životnú úroveň a kvalitu života, sloboda a sociálna spravodlivosť, mier a bezpečnosť pre obyvateľov južnej Afriky.

SADC si stanovila nasledovné ciele:

- dosiahnuť rozvoj a hospodársky rast, znížiť chudobu, zvýšiť úroveň a kvalitu života a podporiť sociálne znevýhodnenie prostredníctvom regionálnej integrácie
- vyvíjať spoločné politické hodnoty, systémy a inštitúcie
- presadzovať a chrániť mier a bezpečnosť
- dosiahnuť vzájomné dopĺňanie národných a regionálnych stratégií a programov
- podporovať a maximalizovať produktivitu práce a využitie zdrojov v regióne
- dosiahnuť trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a účinnú ochranu životného prostredia
- posilňovať a upevňovať historickú, kultúrnu a sociálnu príbuznosť a väzby medzi národmi²⁵

²⁴ Súčasné členské štáty: Angola, Botswana, Konžská demokratická republika, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Maurícius, Mozambik, Namíbia, Seychely, Juhoafrická republika, Svazijsko, Tanzánijská zjednotená republika, Zambia a Zimbabwe.

²⁵ *Welcome to the SADC trade programme*. [online]. In SADC. [cit. 25.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.sadctrade.org/node/277>>

Pri sledovaní tohto programu prijala SADC postupné etapy vývoja, prvou je zóna voľného obchodu do roku 2008, druhou je colná únia do roku 2010, treťou je spoločný trh do roku 2015, nasleduje menová únia do roku 2016 a poslednou je jednotná mena do roku 2018. Zóna voľného obchodu sa začala v auguste 2008 v Sandtone počas 28. summitu hláv členských štátov a predsedov vlád. 12 zo 14 členských krajín vytvorilo zónu voľného obchodu, ktorá vytvára regionálny trh v hodnote 360 miliárd dolárov a až 7 percentný ekonomický rast. Angola a Konžská demokratická republika sa pripravujú na vstup do zóny voľného obchodu, ktorú by rozšírili o ďalších 71 miliárd dolárov.

Spoločný program je založený na rôznych princípoch, ako je orientácia na rozvoj, subsidiaritu, trhovú integráciu, uľahčenie a podpora obchodu.

Vďaka pokračujúcej finančnej pomoci od Svetovej banky a darcov ITC trustového fondu, bude aj naďalej v roku 2010 voľný prístup k trhu ITC analytických nástrojov pre užívateľov z rozvojových krajín.²⁶

Obchodný projekt SADC pre rozvoj zahŕňa partnerstvo s austrálskou agentúrou pre medzinárodný rozvoj. Jeho súčasťou je množstvo výskumných projektov zameraných na reformu obchodu v južnej Afrike.

Komponenty pre rozvoj obchodu SADC projektu:

- rozvoj SADC obchodnej databázy- Vývojom nástrojov, ktoré robia databázy ľahko ovládateľnými Databáza bude on-line, takže prístup a údržba bude nákladovo efektívna.
- Ročné obchodné štatistické správy a analýzy- Snažia sa zlepšiť analytické základy.
- Uľahčenie obchodu- Rozvoj regionálneho obchodného informačného servisu.
- Rozvoj sociálneho účtovníctva- Poskytovať jednoduchý model pre posudzovanie vplyvov rôznych politických možností v ekonomike a najmä ukazovateľa chudoby
- Liberalizácia sektory služieb- Tento projekt bude poskytovať podrobné hospodárske profily v kľúčových oblastiach služieb.

Štruktúra obchodu členských krajín sa od jej vzniku veľmi nezmenila, pretože väčšina členských krajín nie je rozmanitá a mnohé vo veľkej miere závisia na jednom odvetví, čo obmedzuje ich schopnosť odolávať šokom, ktoré ovplyvňujú ich ekonomiku. Okrem toho, mnoho členských krajín nerozvinulo výrobné segmenty a zanedbalo technologické základne. Pomerne nízke percento obchodu prebehlo medzi krajinami SADC, väčšina členov obchoduje najmä so zvyškom sveta.

²⁶ *Free Access to ITC's Market Analysis Tools to developing country users in 2010.* [online]. In SADC. [cit. 25.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.sadctrade.org/node/239>>

Súčasná politická situácia v Zimbabwe zďaleka nenapĺňa princípy SADC. Nebola umožnená volebná kampaň a opozícii odmietli prístup k médiám. To všetko je porušením princíпов SADC. Táto správa sa rozšírila po odstúpení vodcu zimbabwianskej opozície Morgana Tsvangirai z druhého kola prezidentských volieb. Zambijský prezident pritom zdôraznil, že pomery v Zimbabwe sú porušením volebných zásad SADC.²⁷

4.3 Stredoafrické hospodárske a menové spoločenstvo- CEMAC

Pre udržanie väzieb vytvorili štáty strednej Afriky- Kongo, Gabon a Čad v roku 1959 Rovníkovú colnú úniu ESU, ku ktorej sa pripojil v roku 1961 Kamerun. Potreba posilniť ich spoluprácu viedla tieto štáty k podpísaniu Zmluvy o založení colnej a hospodárskej únie strednej Afriky UDEAC (Union Douanière et Économique de l'Afrique Centrale) v roku 1964. ECCAS (Economic and Monetary Community of Central Africa) vznikol v roku 1983 ako významné regionálne spoločenstvo strednej Afriky pre komplexnosť jej členov. CEMAC vznikol v roku 1994 a mal podporiť proces subregionálnej integrácie v rámci hospodárskej a menovej únie v dynamickej novej podobe. Zakladateľskými členmi boli Kamerun, Stredoafrická republika, Čad, Konžská republika, Rovníková Guinea a Gabon, snažili sa podporiť hospodársku integráciu medzi krajinami, ktoré zdieľajú spoločnú menu CFA frank.

ECCAS vznikol v roku 1983 ako významné regionálne spoločenstvo strednej Afriky pre komplexnosť jej členov.

Jedným z cieľov je podpora obchodu a spoločnej solidarity medzi ľuďmi. V roku 1994 sa podarilo znížiť kvóty a clá. Spoločenstvo je vybavené vlastným finančným mechanizmom, ktorý je platný od roku 2002. V súčasnej dobe členské krajiny zdieľajú spoločné finančné a právne inštitúcie, udržiavajú spoločné vonkajšie colné sadzby na dovoz z tretích krajín. Pohyb kapitálu v rámci CEMAC je bez poplatkov. Finančné zdroje pochádzajú zo zbierky a sú určené na financovanie fungovania inštitúcií a orgánov Spoločenstva, aby mohli podporovať fond rozvoja, kompenzovať straty príjmov štátov a financovať projekty integrácie. Víziou CEMAC je vytvoriť prosperujúcu, mierovú, demokratickú a nerasovú integráciu.

²⁷ *Zambia: Mlčanie SADC o Zimbabwe je škandalózne.* [online]. Publikované 22.6.2008. In SME. [cit. 25.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/3941800/zambia-mlcanie-sadc-o-zimbabwe-je-skandalozne.html>>

Na desiatom zasadnutí hláv štátov, ktoré sa konalo v roku 2002 v Malobo, sa rozhodlo o zriadení siete poslancov strednej Afriky, prijali sa trvalé príkazy Rady pre mier a bezpečnosť v strednej Afrike, vytvoril sa mechanizmus včasného varovania .

V roku 2003 uzavrela EÚ dohodu s finančným ECCAS a CEMAC, tieto dve zoskupenia sa zlúčia do jedného subjektu, pričom CEMAC prevezme zodpovednosť za mier a bezpečnosť.

Na vytvorenie spoločného trhu strednej Afriky boli identifikované štyri prioritné oblasti:

- zachovať mier, bezpečnosť a stabilitu, ako základné predpoklady hospodársky a sociálny rozvoj
- rozvíjať fyzickú, ekonomickú a menovú integráciu
- rozvíjať kultúru ľudskej integrácie
- vytvoriť autonómny finančný mechanizmus pre ECCAS²⁸

Zároveň sa usilujú o zavedenie systému multilaterálneho dohľadu hospodárskych politík členských štátov, zabezpečiť stabilné riadenie spoločnej meny, vytvoriť bezpečné prostredie pre ekonomické a všeobecné obchodné aktivity, vytvorenie spoločného trhu založenom na voľnom pohybe osôb, tovaru, kapitálu a služieb.

Hospodárska únia strednej Afriky je zameraná na posilnenie ekonomickej a finančnej konkurencieschopnosti prostredníctvom harmonizácie pravidiel a prevádzkových aktivít. Vytvorenie hospodárskej únie sa rozdelilo do troch krokov. Prvá fáza od 1999 do 2004 sa zaoberala:

- vytvorením všetkých podmienok potrebných na fungovanie spoločného trhu
- začal proces koordinácie vnútroštátnych politík v oblasti poľnohospodárstva, chovu dobytka, rybolovu, priemyslu, obchodu, cestovného ruchu, dopravy a telekomunikácii
- rozvíjala sa koordinácia obchodných a hospodárskych vzťahov s ostatnými regiónmi
- začal proces vytvárania nástrojov pre voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a osôb
- pripravili spoločné akcie v oblasti vzdelávania, výchovy a výskumu

Počas druhej etapy Hospodárskej únie od 2004 do 2009:

- zaviedli voľný pohyb tovarov, služieb, kapitálu a osôb

²⁸ *Mécanismes monétaires de la Zone Franc CFA*. [online]. In IZF. [cit. 5.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.izf.net/pages/mecanismes-monetaires-de-la-zone-franc-cfa/2064/>>

- realizovali rôzne spoločné projekty
- začal proces koordinácie vnútroštátnych politík v oblasti životného prostredia a energetiky
- posilnili a zlepšili vnútroštátnu infraštruktúru a telekomunikácie pre ich vzájomné prepojenie²⁹

Aktivity, ktoré budú prebiehať v tretej fáze od 2010 do 2015 ešte len závisia od prvých dvoch fáz a budú presne stanovené pri najbližšom rokovaní.

²⁹ *Présentation de la CEMAC.* [online]. In CEMAC. [cit. 5.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://cemac.int/presentationCEMAC.htm>>

5 ZÓNY VOLNÉHO OBCHODU V ÁZII

5.1 Združenie národov juhovýchodnej Ázie- ASEAN

Združenie národov juhovýchodnej Ázie bolo založené v roku 1967 v Bangkoku v Thajsku podpisom Deklarácie ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) krajinami ako Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur a Thajsko.³⁰ ASEAN je dynamicky sa rozvíjajúca organizácia, ktorá už v súčasnej dobe hrá v danom regióne dôležitú úlohu. ASEAN je primárne ekonomickým združením, pričom sa snaží o vytvorenie stabilného a mierového prostredia pre rozvoj, preto sa stala aj dôležitou bezpečnostnou organizáciou. Do určitej miery ju môžeme porovnať s EÚ, pretože vývoj a ciele organizácii sú si podobné.

Na základe vyhlásenia združenia ASEAN boli vytvorené nasledovné ciele:

- urýchlenie hospodárskeho rastu, sociálneho pokroku a kultúrneho rozvoja, prostredníctvom spoločného úsilia v duchu rovnosti a partnerstva, s cieľom posilniť základy pre mierové a prosperujúce spoločenstvo národov juhovýchodnej Ázie
- podpora regionálneho mieru a stability prostredníctvom rešpektovania a dodržovania práv vo vzťahu medzi krajinami regiónu a dodržiavanie zásad Charty OSN
- podpora aktívnej spolupráce a vzájomnej pomoci v ekonomickej, sociálnej, kultúrnej, technickej, vedeckej a administratívnej oblasti
- poskytovať vzájomnú pomoc vo forme školení, výskumu v oblasti vzdelávania, odbornej, technickej a administratívnej sféry
- väčšie využitie poľnohospodárstva, priemyslu, rozvoj obchodu, vrátane medzinárodného obchodu so surovinami, zlepšiť ich dopravné a komunikačné zariadenia a zvýšiť kvalitu života občanov
- podporovať štúdiá juhovýchodnej Ázie

³⁰ V súčasnosti má desať členov: Indonézia, Filipíny, Malajzia, Singapur, Thajsko, Brunej, Barma, Kambodža, Laos a Vietnam

- pre zachovanie úzkej a prospešnej spolupráce s existujúcimi medzinárodnými a regionálnymi organizáciami s podobnými cieľmi a účelmi, musí preskúmať všetky možnosti pre užšiu spoluprácu medzi sebou³¹

V roku 1997 sa členské štáty dohodli na spoločnej vízii do roku 2020, ako národy navonok žijúce v mieri, stabilite a prosperite, viazané v partnerstve s dynamickým rozvojom. V tejto vízii si stanovili udržať makroekonomickú a finančnú stabilitu, rozšíriť ekonomickú integráciu a spoluprácu, podporiť kooperáciu v energetických odvetviach a zachovávať prírodné zdroje, rozvíjať nové a obnoviteľné zdroje, efektívne zaobchádzať s potravinami a nerastnými surovinami. Na dvanástom summite v roku 2007 potvrdili lídri svoje pevné odhodlanie urýchliť vytvorenie spoločenstva do roku 2015.

ASEAN sa skladá troch pilierov. Prvý pilier zahŕňa politicko-bezpečnostné spoločenstvo, druhý pilier hospodárske spoločenstvo, tretí pilier sociálno-kultúrne spoločenstvo.

Regionálne fórum **ASEAN- ARF** je formálny, oficiálny a multilaterálny dialóg krajín Ázie a Tichomoria. Od roku 2007 sa skladá z 27 členských štátov. Ich cieľom je podporovať vzájomný dialóg a konzultáciu, rozširovať preventívnu diplomáciu v regióne, budovať dôveru medzi štátmi regiónu. V ARF sa diskutuje o hlavných problémoch v regióne, vrátane terorizmu, nadnárodného zločinu, kórejskej problematiky. Na stretnutí ARF v roku 1994³² bol Taiwan vylúčený z fóra, neboli prerokované otázky týkajúce sa Taiwanskej úžiny. Ich cieľom je podporovať vzájomný dialóg a konzultáciu, rozširovať diplomáciu v regióne.

ASEAN zóna voľného obchodu- **AFTA** bola podpísaná v roku 1992 v Singapure, pôvodne mala šesť členov Brunej, Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur a Thajsko, ostatné štáty postupne pristupovali. Uplatňuje spoločný vonkajší preferenčný colný režim a podporuje voľný pohyb tovaru v rámci ASEAN. Hlavnými cieľmi sú zvýšenie konkurenčných výhod a prilákanie zahraničných investícií. Členské krajiny AFTA neplatia spoločné vnútorné clo na dovážaný tovar, každý člen si môže uložiť clá na dovážaný tovar mimo ASEAN na základe svojich vnútroštátnych predpisov. Pre tovary, ktoré prechádzajú

³¹ Overview. [online]. In ASEAN. [cit. 5.3.2010]. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/about_ASEAN.html>

³² Stretli sa členské štáty ASEAN a Austrália, Bangladéš, Kanada, Čínska ľudová republika, Európska únia, India, Japonsko, Severná Kórea, Južná Kórea, Mongolsko, Nový Zéland, Pakistan, Papua-Nová Guinea, Rusko, Timor-Leste, Spojené štáty a Sri Lanka.

krajinami ASEAN je stanovená colná sadzba 0-5%. Aktuálne priemerné clo na tovar v rámci schémy AFTA dosahuje 3,8%. Zníženie počtu prekážok v rámci regionálneho obchodu umožňuje spotrebiteľom širší výber kvalitnejších spotrebných tovarov. Zóna voľného obchodu zahŕňa všetky výrobky a poľnohospodárske produkty, avšak 734 colných položiek bolo zaradených do zoznamu výnimiek, čo predstavuje približne 1,09% všetkých položiek colného sadzobníka združenia ASEAN. Tieto položky sú trvalo vylúčené kvôli národnej bezpečnosti, ochrane zdravia ľudí, zvierat a rastlín, majú umeleckú, historickú alebo archeologickú hodnotu. V súčasnej dobe má už okolo 20 tisíc položiek nulové clo.

Združenie sa usiluje o uľahčenie obchodu, odstránenie technických prekážok so zreteľom na zníženie nákladov na podnikanie v regióne. Taktiež je zameraná na zjednodušenie a zladenie colných režimov, ako napríklad harmonizáciou colného názvoslovia.

Členské krajiny sa dohodli aj na zosúladení národných noriem s medzinárodnými štandardami, ako sú Medzinárodná organizácia pre normalizáciu, Medzinárodná elektrotechnická komisia a Medzinárodná telekomunikačná únia, vzťahuje sa to na 20 najdôležitejších skupín výrobkov.

ASEAN si vytvoril komplexnú investičnú zónu a podporuje voľný tok investícií v rámci členských krajín ASEAN. Všetky priemyselné odvetvia majú byť otvorené pre investície, odstraňujú sa prekážky investícií, zefektívňujú sa investičné procesy a postupy, zvyšuje sa transparentnosť, primajú sa opatrenia na uľahčenie investícií. Dočasné vylúčenie je v oblasti rybolovu, lesníctva a ťažby, ktoré sa plánuje ukončiť najneskôr do roku 2015.

Rámcová dohoda o obchode so službami bola prijatá na summite v Bangkoku v roku 1995. Jedná sa o liberalizáciu obchodu so službami s cieľom predkladať stále vyššiu úroveň záväzkov. Tieto plány sú často označované ako balíky záväzkov služieb, v súčasnej dobe ASEAN uzavrel sedem takýchto balíkov.

ASEAN vytvára jednotný letecký trh ASEAN „**Air Transport Working Group**“, schválili ho ministri dopravy členských krajín a mal by byť dokončený do roku 2015. Plná liberalizácia leteckej dopravy medzi členskými štátmi by mala umožniť priamo profitovať z rastu leteckej dopravy po celom svete, taktiež uvoľnenie cestovného ruchu, obchodu, investícií a toku služieb medzi členskými krajinami. V roku 2008 boli odstránené určité obmedzenia a v roku 2009 bola plne liberalizovaná letecká nákladná doprava.

Združenie národov juhovýchodnej Ázie má uzavreté dohody o voľnom obchode s Čínou- vývoz do Číny vzrástol o 48% a dovoz z Číny o 55%, Kóreu, Japonskom, Austráliou, Novým Zélandom a Indiou. Taiwan má tiež záujem o dohodu, ale musí prekonať diplomatické námietky Číny. V súčasnosti prebiehajú rokovania o voľnom obchode s EÚ. Zóna voľného obchodu tvorí až 96 % celkového obchodu.

ASEAN spolupracuje prakticky so všetkými dôležitými štátmi, a to v rámci dohôd APEC (Asia – Pacific Economic Cooperation), ANZFTA (Australia – New Zealand Free Trade Area), UABC (US – ASEAN Business Council), AAECP (Australia Economic Cooperation Programme), EALAF (East Asia – Latin America Forum) a mnohých ďalších. Taktiež spolupracuje s viacerými medzinárodnými organizáciami, ako napríklad EÚ alebo OSN, s ktorými vytvorila mnohé spoločné orgány. V roku 1996 sa uskutočnilo ázijsko-európske stretnutie, ktoré je považované za zlomové, pretože šlo o prvé jednanie medzi juhovýchodnou Áziou a Európou.

Vďaka úspešnej aplikácii programu vzrástol obchod s **USA** zo 44,2 miliardy dolárov v roku 1993 na 95,2 miliardy dolárov, čo predstavuje približne 11,6% rast. Od roku 2000 tvorí intra-regionálny obchod asi 23,3% z celkového vývozu.

Dohoda o vytvorení juhovýchodoazijskej zóny bez jadrových zbraní bola podpísaná v roku 1995 v Bangkoku. Táto zmluva zaväzuje zmluvné strany, že nebudú rozmiestňovať, vyrábať, testovať, skladovať ani prechovávať jadrové zbrane nikde na území členských štátov ASEAN, ani na území Závislých ekonomických zón. Táto zmluva zakazuje rozmiestnenie na zemi, vo vzduchu, vo vode, v podzemí a vo vesmíre. Touto zmluvou sa usiluje o ochranu regiónu pred znečistením životného prostredia a pred rizikom vyplývajúcim z prechovávania rádioaktívnych a toxických materiálov.

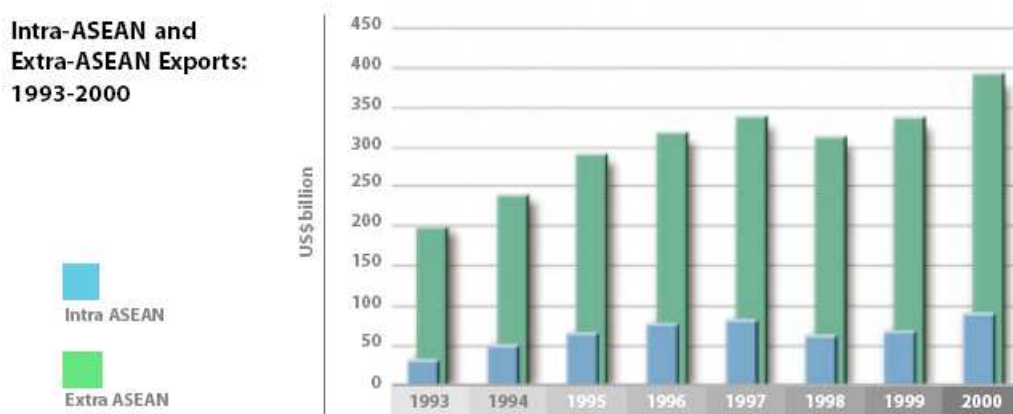
Čína pracuje s ASEAN od roku 1992 na chovaní štátov v juhočínskom mori. Zástupcovia ASEAN a Číny sa stretávajú štyri krát ročne a rokujú o medzištátnych vzťahoch, mierovom riešení a kooperácii.

Rozvoj a rozšírenie obchodu sú kľúčovými bodmi politických diskusií združenia ASEAN. Členské krajiny majú veľký potenciál pre prílev investícií, reformu obchodu, vďaka komplexnej colnej reforme. Skúmajú sa oblasti prístavných zariadení a konkurencieschopnosť internetových služieb, reforma týchto oblastí by mohla rozšíriť obchod až o 7,5%.

ASEAN plus tri je fórum, ktoré koordinuje spoluprácu medzi Združením národov juhovýchodnej Ázie a tromi východoázijskými krajinami Čínou, Japonskom a Južnou

Kóreu. Prvé stretnutie sa konalo v roku 1997, najmä kvôli ázijskej finančnej kríze, ich cieľom je najmä finančná stabilita. Navrhli Ázijskú menovú jednotku ACU, na základe inšpirácie Európskej menovej jednotky.

Graf 2: Export ASEAN v rámci členských krajín a export ASEAN s ostatnými nečlenskými krajinami.

Legenda: modrá farba- obchod medzi členskými štátmi ASEAN, zelená farba- obchod s tretími krajinami

Zdroj: Portál ASEAN. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/viewpdf.asp?file=/pdf/afta.pdf>

5.2 Ázijsko-pacifická hospodárska spolupráca- APEC

Ázijsko-pacifická ekonomická spolupráca je fórum, ktoré uľahčuje hospodársky rast, spoluprácu, obchod a investície. Začala vytvorením neformálnej dialógovej skupiny v roku 1989. V roku 1993 bol v Singapore zriadený Sekretariát APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation), ktorého úlohou bolo podporovať aktivity fóra. Je len mimovládny zoskupením vo svete, fungujúcim na základe otvoreného dialógu a rešpektovania názorov všetkých účastníkov. Rozhodnutia prijaté v rámci APEC sú tvorené na základe dohody a záväzky sú vykonávané na základe dobrovoľnosti. APEC má 21 členov³³, ktorý predstavujú približne 40,5% zo svetovej populácie, tvoria 54,2% svetového

³³ Austrália, Brunej, Kanada, Čile, Hong Kong, Čína, Indonézia, Japonsko, Kórejská republika, Malajzia, Mexiko, Nový Zéland, Papua- Nová Guinea, Peru, Filipíny, Ruská federácia, Singapur, Čínsky Taipei, Thajsko, USA, Vietnam.

HDP a 43,7% svetového obchodu. Spolupráca medzi krajinami sa sústreďuje na obchodovanie a hospodárske otázky, preto sa členské štáty zvyknú označovať Členské Ekonomiky.

V roku 1994 boli prijaté tzv. bogorské ciele, ktoré predstavujú ambície vybudovať systém založený na voľnom obchode a investovaní v ázijsko-pacifickom regióne do roku 2010 pre rozvinuté ekonomiky a do roku 2020 pre rozvojové ekonomiky. Pre dosiahnutie týchto cieľov bol v japonskej Osake v roku 1995 vypracovaný rámec, ktorý stanovil tri kľúčové oblasti spolupráce:

- liberalizácia trhu a investícií
- uľahčenie podnikania
- hospodársku a technickú spoluprácu.³⁴

Už od svojho vzniku APEC pracoval na znižovaní ciel a iných prekážok obchodu v ázijsko-pacifickom regióne, vytváraním efektívnej domácej ekonomiky a dynamickým zvyšovaním vývozu. Voľný obchod a investície prispievajú k rastu ekonomiky, vytvárajú pracovné miesta. APEC pracuje na vytvorení prostredia pre bezpečný a efektívny pohyb tovaru, služieb a osôb cez hranice v regióne prostredníctvom hospodárskej a technickej spolupráce. V roku 1989 priemerné prekážky obchodu dosahovali 16,9%, do roku 2004 boli znížené približne o 70% na úroveň 5,5%.

Združenie APEC stálo dlho v čele reformného úsilia v oblasti obchodu. V rokoch 2002-2006 boli náklady na obchodné transakcie znížené o 6%. V ďalšej etape od 2007-2010 sa náklady znížili o 5%.

APEC zvažovalo možnosti zóny voľného obchodu v ázijsko-tichomorskej oblasti, ktorá by zahŕňala všetky členské ekonomiky. Zóna voľného obchodu má najväčšiu šancu konverencie členských ekonomík a zabezpečenia stabilného hospodárskeho rastu. Viac ako 30 dvojstranných dohôd o voľnom obchode bolo uzavretých medzi členskými ekonomikami.

Od roku 1994 americký vývoz do APEC vzrástol o 137%. V roku 2008 predstavoval obchod s americkým tovarom 2,1 bilióna dolárov a obchod so službami približne 300 miliárd dolárov.

APEC tiež sleduje liberalizáciu obchodu prostredníctvom regionálnej hospodárskej integrácie, vyšetruje perspektívy a možnosti zóny voľného obchodu v ázijsko-tichomorskom regióne. Vyvinulo 15 modelov opatrení pre regionálne obchodné dohody,

³⁴ APEC. [online]. In EURÓPSKA ÚNIA. [cit. 7.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.europa.sk/apec>>

ktoré slúžia ako podklad pre členské ekonomiky na dosiahnutie komplexných a vysoko kvalitných zmlúv.

Hospodárska a technická spolupráca je určená na budovanie kapacít a zručností členských ekonomík na individuálnej aj inštitucionálnej úrovni, ktorá im umožní väčšiu účasť na regionálnom hospodárstve a procese liberalizácie.

Na svojom prvom zasadnutí APEC v tomto roku 2010 rokovali o spôsoboch dosiahnutia nového rastu, ktorý by mal byť vyvážený, komplexný a udržateľný. Spolupracovali s Medzinárodným menovým fondom, Svetovou bankou a Ázijskou rozvojovou bankou. Väčšia regionálna integrácia bude hlavným určujúcim faktorom, toto platí najmä pre rozvíjajúce sa ekonomiky. Všeobecne platí, že ázijské ekonomiky potrebujú posilniť domácu spotrebu a zvýšiť investície. Podľa Ázijskej rozvojovej banky je ekonomické spoločenstvo cestou vpred, znižuje hospodárske riziká a zvyšuje príležitosti pre investorov. Investor nechce vidieť desať malých trhov, chce jednu veľkú výrobnú základňu, preto je veľký trh oveľa atraktívnejší.³⁵

Svet sa rýchlo mení v dôsledku celosvetovej hospodárskej situácie a vývoja informačnej a telekomunikačnej techniky, čo má za následok rýchlo sa meniace pracovné prostredie vyžadujúce nové zručnosti a celoživotné vzdelávanie. Charakter práce sa mení. Niektoré pracovné miesta sú zastarané, vytvárajú sa ďalšie pracovné príležitosti. V roku 2009 sa stretli vedúci predstavitelia APEC, diskutovali predovšetkým o udržaní a rozširovaní zamestnanosti, zlepšení sociálnej záchranej siete a posilnení sociálnej ochrany, pomoci pri hľadaní zamestnania pre zraniteľné skupiny. Zamerali sa taktiež na posilnenie ľudských zdrojov, budovanie kapacít a prípravu pracovnej sily na oživenie ekonomického rastu.³⁶

³⁵ *Market integration key to recovery*. [online]. Publikované 19.2.2010. In APEC. [cit. 6.3.2010]. Dostupné na internete: <http://www.apec.org/apec/news___media/media_releases/20100219_market_integration.html>

³⁶ *Rapidly changing work environment demands new skills, life-long learning*. [online]. Publikované 28.2.2010. In APEC. [cit. 6.3.2010]. Dostupné na internete: <http://www.apec.org/apec/news___media/media_releases/20100228_newskills.html>

ZÁVER

Na základe pôvodne stanoveného cieľa a to objasniť problematiku integrácie a vytvárania zón voľného obchodu, priblížiť súčasnú situáciu na trhoch v jednotlivých krajinách, identifikovať podmienky a postupy za akých sa stanovuje a prakticky uskutočňuje voľný obchod, som dospela k názoru, že v súčasnosti sú zóny voľného obchodu pomerne dobre rozvinuté, aj keď ešte stále existuje priestor na upresňovanie a zefektívnenie podmienok, za akých sa uskutočňuje. Vďaka širokému záberu aktivít jednotlivých štátov sa významne zjednodušuje obchod, čo napomáha rozvíjať celkovú úroveň hospodárstva.

Postupná integrácia a vytváranie zón voľného obchodu umožňuje poskytovať lepšie životné podmienky pre obyvateľov. Uskutočňuje sa to najmä prostredníctvom zabezpečenia pracovných príležitostí, kvalitného vzdelávania, bezpečných a kvalitných produktov a služieb, ktoré uspokojujú každodenné potreby ľudí. Zóny voľného obchodu prakticky odstraňujú hranice medzi členskými štátmi a výrazne podporujú hospodársku činnosť presahujúcu tieto hranice.

Očakávam, že zóny voľného obchodu vo svete sa v budúcnosti rozšíria aj o ďalšie krajiny, čo by mohlo viesť k ešte efektívnejšiemu fungovaniu trhu, následne k rastu HDP a úrovne ekonomík samotných štátov, ale hlavne aj k stále sa zvyšujúcej životnej úrovni jednotlivých obyvateľov. Mnohokrát sú zóny voľného obchodu kritizované najmä zo strany rozvojových krajín, ktoré sa obávajú straty konkurencieschopnosti na svetových trhoch, preto je potrebné hľadať riešenia a kompromisy k vytvoreniu dohôd vyhovujúcich všetkým zúčastneným stranám.

V dôsledku viacstranného využitia danej problematiky je mojím cieľom, aby táto práca bola zrozumiteľná a prístupná pre širšie spektrum ľudí, a preto pre lepšie pochopenie využívam aj zhrnutie poznatkov v podobe grafov, tabuliek a máp, či už v samotnom texte bakalárskej práce alebo v prílohách.

V práci som na získanie údajov využila v prvom rade metódu štúdia dokumentov a literatúry. Pri spracovávaní a vyhodnocovaní údajov som sa pridržovala metódy logickej analýzy a syntézy. Snažila som sa priblížiť prostredníctvom indukčnej a dedukčnej metódy pozorovania súčasnú situáciu na globálnom trhu.

ZDROJE

Knižné zdroje

1. BALÁŽ, Peter. a kol.: *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava: Sprint vfra, 2005. 571 s. ISBN 80-89085-51-2
2. LIPKOVÁ, Ľudmila a kol.: *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. Bratislava: Sprint vfra, 2006. 414 s. ISBN 80-89085-55-5
3. LIPKOVÁ, Ľudmila a kol.: *Európska únia*. Bratislava: Sprint vfra, 2006. 393 s. ISBN 80-89085-65-2
4. LYSÁK, Ladislav: *Medzinárodné organizácie*. Bratislava: Ekonóm, 2001. 247 s. ISBN: 80-225-1506-X
5. LYSÁK, Ladislav - GREŠŠ, Martin: *Medzinárodné organizácie*. Bratislava: Ekonóm, 2005. 224 s. ISBN: 80-225-1965-0
6. KITTOVÁ, Zuzana: *Jednotný európsky trh pre všetkých*. Bratislava: Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku, 2007. 77 s. ISBN 978-80-969951-6-5
7. OBADI, Saleh Mothana: *Integračné zoskupenie juhovýchodnej Ázie a zahraničnoobchodné vzťahy so Slovenskom a s Európskou úniou*. Bratislava: Ústav slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied, 2004. 85 s. ISBN 80-7144-142-2
8. SAMSON, Ivo: *Začleňovanie krajín EZVO a Višegrádskej skupiny do Európskej únie*. Bratislava: Slovak Academic Press: Windsor Group, 1995. 129 s. ISBN 80-85665-48-4
9. SVATOŠ, Miroslav a kol.: *Zahraniční obchod- teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0
10. WAISOVÁ, Šárka: *Mezinárodní organizace a režimy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 241 s. ISBN 80-86432-46-7

Internetové zdroje

11. *Africká únia pozastavila Nigeru členstvo*. [online]. Publikované 19.2.2010. In TASR. [cit. 21.2.2010]. Dostupné na internete:

- <<http://www.pluska.sk/zahranicie/afrika/africka-unia-pozastavila-nigeru-clenstvo.html>>
12. *Afrika, Africká únia a Darfúr*. [online]. Publikované 16.4.2007. In Security revue. [cit. 21.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.securityrevue.com/article/2007/04/afrika-africka-unia-a-darfur/>>
13. *APEC*. [online]. In EURÓPSKA ÚNIA. [cit. 7.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.europskaunia.sk/apec>>
14. *ASEAN, AÚ, OAS, EÚ*. [online]. In EUBA. [cit. 16.3.2010]. Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/files/asean_au_oas_eu.pdf>
15. *Dohoda o voľnom obchode v strednej Európe CEFTA má už 15 rokov*. [online]. Publikované 28.2.2008. In SME. [cit. 14.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.sme.sk/c/3752519/dohoda-o-volnom-obchode-v-strednej-europe-cefta-ma-uz-15-rokov.html>>
16. *Dokumenty prijaté v rámci Uruguajského kola GATT*. [online]. In Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. [cit. 12.12.2009]. Dostupné na internete: <<http://www.economy.gov.sk/dolezite-dohody-prijate-v-ramci-wto-a-gatt-6623/128308s>>
17. *EFTA and Hong Kong launch free trade negotiations*. [online]. Publikované 21.1.2010. In EFTA. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.efta.int/free-trade/free-trade-news/hong-kong-launch-negotiations.aspx>>
18. *EFTA and Korea convene for second Joint Comittee meeting 25.1.2010* [online]. Publikované 25.1.2010. In EFTA. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.efta.int/free-trade/free-trade-news/korea-efta-2nd-jc-meeting.aspx>>
19. *EÚ rokuje o voľnom obchode s krajinami Juhovýchodnej Ázie*. [online]. Publikované 30.12.2009. In Euroactiv. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/clanok/eu-rokuje-o-volnom-obchode-s-krajinami-juhovýchodnej-azie-014232>>
20. *Free Access to ITC's Market Analysis Tools to developing country users in 2010*. [online]. In SADC. [cit. 25.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.sadctrade.org/node/239>>
21. *Komisia chce viac voľného obchodu*. [online]. Publikované 5.12.2006. In Euroactiv. [cit. 13.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/clanok/komisia-chce-viac-volneho-obchodu>>

22. *Market integration key to recovery*. [online]. Publikované 19.2.2010. In APEC. [cit. 6.3.2010]. Dostupné na internete: <http://www.apec.org/apec/news___media/media_releases/20100219_market_integration.html>
23. *Mécanismes monétaires de la Zone Franc CFA*. [online]. In IZF. [cit. 5.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.izf.net/pages/mecanismes-monetaires-de-la-zone-franc-cfa/2064/>>
24. *North American Free Trade Agreement (NAFTA)*. [online]. Publikované 27.7.2009. In USTR. [cit. 20.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.ustr.gov/trade-agreements/free-trade-agreements/north-american-free-trade-agreement-nafta>>
25. *Overwiev*. [online]. In ASEAN. [cit. 5.3.2010]. Dostupné na internete: <http://www.aseansec.org/about_ASEAN.html>
26. *Présentation de la CEMAC*. [online]. In CEMAC. [cit. 5.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://cemac.int/presentationCEMAC.htm>>
27. *Rapidly changing work enviroment demands new skills, life-long learning*. [online]. Publikované 28.2.2010. In APEC. [cit. 6.3.2010]. Dostupné na internete: <http://www.apec.org/apec/news___media/media_releases/20100228_newskills.html>
28. *Serbia takes over CEFTA presidency 2010*. [online]. Publikované 7.12.2010. In EMportal. [cit. 14.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.emg.rs/en/news/serbia/106557.html>>
29. *Southeast Asia, a free trade area*. [online]. In ASEAN. [cit. 16.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.aseansec.org/viewpdf.asp?file=/pdf/afta.pdf>>
30. *The CAFTA intetilligence center*. [online]. In CAFTA. [cit. 20.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.caftaintelligencecenter.com/>>
31. *Welcome to the SADC trade programme*. [online]. In SADC. [cit. 25.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.sadctrade.org/node/277>>
32. *Zambia: Mlčanie SADC o Zimbabwe je škandalózne*. [online]. Publikované 22.6.2008. In SME. [cit. 25.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.sme.sk/c/3941800/zambia-mlcanie-sadc-o-zimbabwe-je-skandalozne.html>>
33. *Združenie MERCOSUR sa otvára Európe*. [online]. Publikované 19.12.2009. In SME. [cit. 20.2.2010]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/svet/zdruzenie-mercosur-sa-otvara-europe-2.html>>

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1

Tabuľka 1: Formy ekonomickej integrácie medzi štátmi

OBSAH \ FORMA	Pásmo voľného obchodu	Colná únia	Spoločný trh	Hospodárska únia	Politická únia
Bezcolný a bezkontingenčný pohyb tovaru a služieb medzi členmi	Áno	Áno	Áno	Áno	Áno
Spoločná colná tarifa a spoločná obchodná politika voči nečlenom	Nie	Áno	Áno	Áno	Áno
Voľný pohyb kapitálu a pracovných síl medzi členmi	Nie	Nie	Áno	Áno	Áno
Spoločná resp. koordinovaná hospodárska (resp. menová) politika medzi členmi v určitých smeroch	Nie	Nie	Nie	Áno	Áno
Zjednotenie všetkých oblastí hospodárskej politiky medzi členmi	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno

Zdroj: Baláž,P. a kol.: Medzinárodné podnikanie, Sprint vfra, Bratislava 2005, s.137

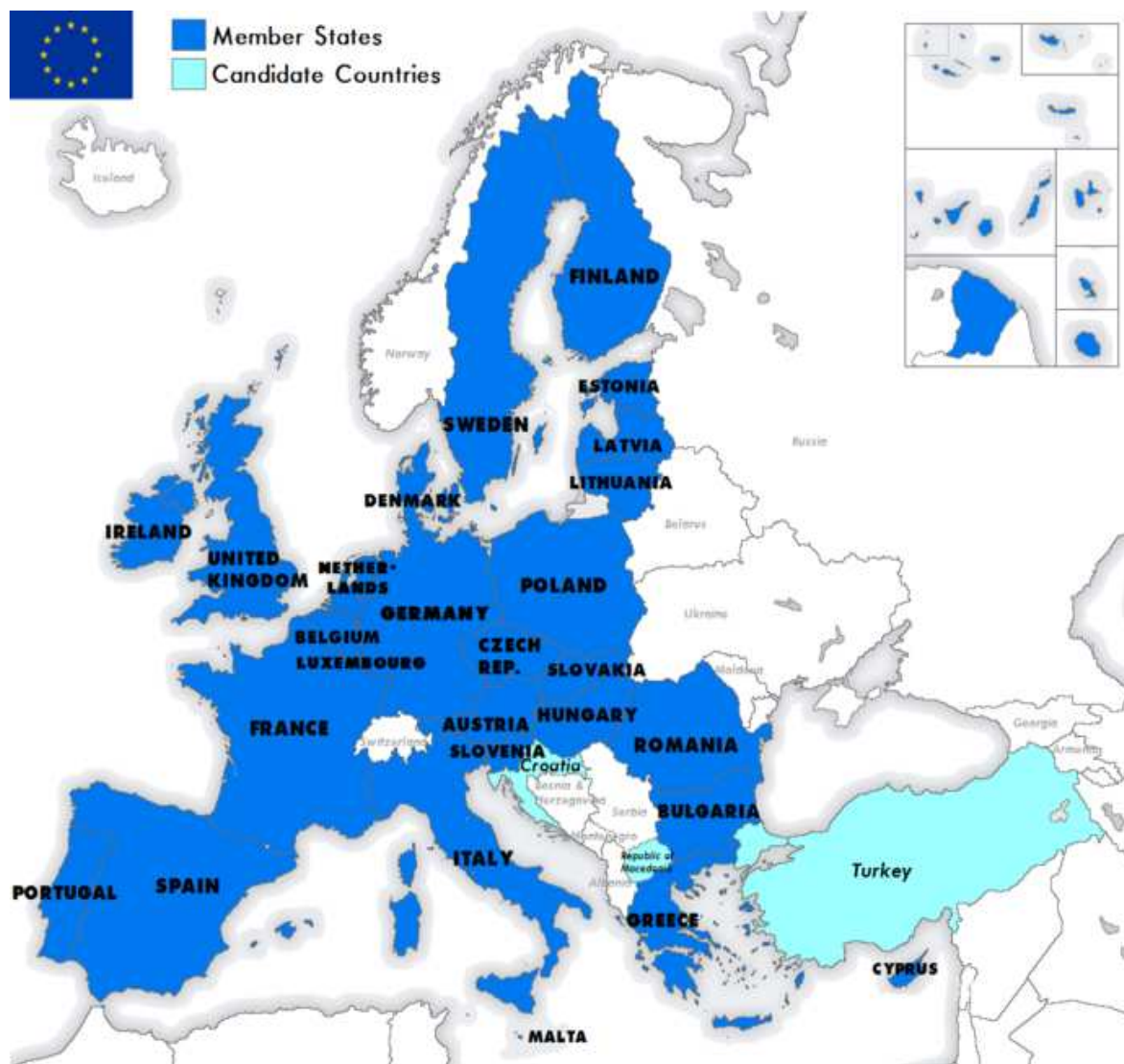
PRÍLOHA 2

Tabuľka 2: Liberalizačné kolá GATT

Rok	Miesto	Výsledky	Štáty
1947	Ženeva	Zníženie colných sadzieb na 45000 tovarov	23
1949	Annecy	Zníženie colných sadzieb	13
1951	Torquay	Zníženie colných sadzieb	38
1956	Ženeva	Zníženie colných sadzieb	26
1960-61	Dillonovo kolo (Ženeva)	Zníženie colných sadzieb	26
1964-67	Kennedyho kolo (Ženeva)	Zníženie colných sadzieb Antidumpingové opatrenia	62
1973-79	Tokijské kolo (Ženeva)	Zníženie colných sadzieb Antidumpingové opatrenia Netarifné opatrenia	102
1986-94	Uruguajské kolo (Ženeva)	Zníženie colných sadzieb Netarifné opatrenia Obchod so službami Obchod s intelektuálnym vlastníctvom Založenie Svetovej obchodnej organizácie	123

Zdroj: Lipková a kol.: Medzinárodné hospodárske vzťahy, 2006, s. 243 a www.wto.org.

PRÍLOHA 3

Mapa 1: Členské a kandidátske krajiny EÚ

Členské krajiny EÚ: Belgicko, Francúzsko, Taliansko, Nemecko, Luxembursko, Holandsko, VB, Dánsko, Írsko, Grécko, Španielsko, Portugalsko, Nemecká demokratická republika, Rakúsko, Švédsko, Fínsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Slovensko, Česko, Maďarsko, Slovinsko, Malta, Cyprus, Rumunsko, Bulharsko

Kandidátske krajiny EÚ: Turecko, Chorvátsko, Macedónsko

Zdroj: Wikipédia: *Európska únia*. [online]. [cit. 16.3.2010]. Dostupné na internete: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pska_%C3%BAnia>

PRÍLOHA 4

Tabuľka 3: ASEAN- základné údaje

Členské krajiny	Plocha	Populácia	HDP
Brunei	5,770 sq.km	0,3 milióna	7,07 miliardy USD
Kambodža	181,040 sq.km	11,5 milióna	2,00 miliardy USD
Indonézia	1,919,440 sq.km	200 miliónov	232,00 miliardy USD
Laos	236,800 sq.km	4,9 miliónov	1,90 miliardy USD
Malajzia	329,750 sq.km	22,18 miliónov	95,50 miliardy USD
Myanmar	678,500 sq.km	46,4 miliónov	14,31 miliardy USD
Filipíny	300,000 sq.km	68,6 miliónov	83,30 miliardy USD
Singapúr	632,6 sq.km	3,87 miliónov	92,10 miliardy USD
Thajsko	514,000 sq.km	61,81 miliónov	186,00 miliardy USD
Vietnam	329,560 sq.km	78 miliónov	23,30 miliardy USD
Celkom	4,495,493 sq.km	497,56 miliónov	737,48 miliardy USD

Zdroj: ASEAN: *Southeast Asia, a free trade area*. [online]. [cit. 16.3.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.aseansec.org/viewpdf.asp?file=/pdf/afta.pdf>>

PRÍLOHA 5

Tabuľka 4: Súhrne informácie o ASEAN, AÚ, OAS, EÚ

	ASEAN = Asociation of South East Asian Nations	Africká únia	OAS = Organizácia amerických štátov	EÚ
Vznik - rok	1967, deklarácia z Bangkoku* vznik na základoch Združenia krajín JVA (ASA)	2002* Nástupca Organizácie africkej jednoty (1963), na základe Deklarácie zo Sirte 99	1948 na konferencii v Bogote, Nástupnícka organizácia Unie amerických republik (*1910), bývalej Medzinárodnej únie amerických republik (*1889), o vznik ktorej usiloval už od roku 1826 kongres amerických republik zvolaný do Panamy - najstaršie regionálne zoskupenie na svete	1993 Maastrichtská zmluva zjednotila tri spoločenstvá (Parížska zmluva ESUO 1951, Rímske zmluvy 1957 EHS a EUROATOM)
Príčiny	1. dekolonizácia = vznik nových štátov, mocenské vákuum 2. komunizmus 3. silenejúce postavenie Indonézie v regióne - úloha Singapúru a Malajzie začleniť ju do kooperečného rámca	1. Africké riešenia afrických problémov 2. Pan-africanizmus, najmä Kaddáfí, (kaddáfizmus) 3. motívy vzniku skôr politické - stabilizácia vnútorne heterogénnych štátov - kde sú hranice africkej integrácie? Ako integrovať štáty ktoré nie sú integrované vo vnútri?	1. zriadenie asociácie štátov na hemisfére (myši. Simon Bolivar) 1. obchodná výmena 2. pol. a voj. ot. po 2SV	1. zabránenie eskalácii ozbrojeného konfliktu v Európe 2. ESUO- regulovanie výroby a obchodu s montánnymi výrobkami (na 50 r - 2002 zaniklo) 3. EHS - vytvorenie colnej únie (vytvorená k 1.7.1968) 4. EUROATOM - vyvírať podmienky na vybudovanie a rýchly rast jadrového priemyslu, zvýšenie živ. Úroveň, rozvoj vzájomných s ost.krajinami
Ciele	1. ekonomický rast, sociálny pokrok a kultúrny rozvoj 2. mier a stabilita v regióne JVA 3. spolupráca na rôznych úrovniach a v rôznych sektoroch 4. koordinovaný rozvoj jednotlivých sektorov hospodárstva 5. obchod s tretími krajinami, vrátane iných integračných zoskupení 6. odstraňovanie chudoby...	1. politická a sociálna integrácia regiónu 2. ochrana spoločných afrických záujmov 3. mier a bezpečnosť na Africkom kontinente 4. budovanie demokratických inštitúcií 5. boj proti chudobe, chorobám...	1. posilniť mier a bezpečnosť na americkom kontinente 2. predchádzať nedorozumeniam 3. zabezpečovať mierové riešenia sporov 4. organizovať spoločné akcie v prípade útoku 5. poskytnúť si pomoc 6. iné, LP, korupcia, obchod s drogami,...	1. Zlepšenie životných a pracovných podmienok obyvateľov EÚ, spolupráca v sociálnej oblasti 2. Podpora ekonomického rozvoja vytvorením hospodárskej únie bez hraníc a menovej únie zavedením jednotnej meny euro 3. Stabilné a vyvážené obchodné vzťahy a zaručenie voľnej súťaže 4. Postupné vyrovňovanie ekonomickej nerovnováhy medzi rôznymi štátmi a regiónmi 5. Spolupráca v oblasti práva a vnútornej politiky 6. Zachovanie mieru a slobody jednotnou obrannou politikou 7. utvorenie spoločného trhu, HMÚ, harmonický a vyrovnaný a Trvalo udržateľný rozvoj 8. vysoká úroveň zamestnanosti a sociálnej ochrany, rovnoprávne postavenie žien a mužov, trvalý a neinflačný rast 9. vysoká úroveň ochrany a zlepšovania živ.prostredia, zvyšovanie živ.úrovne a kvality života 10. hospodárska a sociálna súdržnosť a solidarita medzi ČS
Členovia	5: Indonez, Mal, Thaj, Fil, Sing (zakladajúci)	53 ČS, jediným africkým štátom, ktoré nie je členom je Maroko, ktoré opustilo OAJ v r. 84 (kvôli uznaniu rep. Sahrawi - islamská separatistická republika vytvorená na území Maroka). Od r. 2008 sú Mauritánia a Guinea suspendované (štátny prevrat)	35: Antigua a Barbuda, Argentína, Bahamy, Barbados, Belize, Bolívia, Brazília, Kanada, Čile, Dominika, Dominikánska republika, Ekvádor, El Salvador, Grenada, Guatemala, Guayana, Haiti, Honduras, Jamajka, Kolumbia, Kostarika, Kuba*, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguaj, Peru, Sv. Krištof a Nevis, Sv.Lucia, Sv.Vincent a Grenadiny, Surinam, Trinidad a Tobago, Uruguaj, Venezuela, USA (*1962 rezolúciou vylúčili terajšiu Kubánsku vládu z org., i keď Kuba je stále považovaná za člena)	27: Benelux (1951 ESUO, 1957 EHS, EUROATOM), 1973- (Západné rozšírenie): Dánsko, Írsko, VB, 1981: Grécko, 1986: Španielsko, Portugalsko, (Južné); 1995: Fínsko, Švédsko, Rakúsko (severné); 2004: Cyprus, Česko, Estónsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Slovensko, Slovinsko, 2007: Bulgarsko, Rumunsko (východné veľký tresk)

	5: Brunei 84, Viet 95, Laos a Mjan 97, Kamb 99 (pristúpili)		67: Stáli pozorovatelia: Alžírsko, Angola, Arménsko, Azerbajdžan, Belgicko, Benin, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus, Česká rep., Čína, Dánsko, Egypt, Estónsko, EÚ, Filipíny, Fínsko, Francúzsko, Ghana, Grécko, Gruzínsko, Holandsko, Nemecko, Nigéria, Guayana, Holandsko, India, Island, Izrael, Írsko, Japonsko, Jemen, Kanada, Katar, Kazachstan, Kórejská republika, Litva, Libanon, Luxembursko, Maroko, Maďarsko, Nemecko, Nórsko, Pakistan, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rovníková Guinea, Rumunsko, RF, Saudská Arábia, Srbsko, Slovensko (vyslanec za SR: Burian), Slovinsko, Srí Lanka, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Tajsko, Tunisko, Turecko, Taliansko, Ukrajina, UK, Vanuatu, Vatikán	
Počet obyvateľov	570 mil	850 mil		500 mil
HDP pc v PKS - cele zoskupenie	6000 USD pc	1900 USD pc/2003	10 100 USD pc - bez USA	33 000 USD pc - eurozóna, 31 000 EU
HDP pc v PKS - najbohatší	Brunei 50 790 USD pc	Sejšely 16 900 USD pc	USA 45 700 USD pc	Luxembursko 79 700 USD pc
HDP pc v PKS - najchudobnej	Mjanmarsko 1040 USD pc	Dem rep Kongo 311 USD pc	Haiti 1300 USD pc	Bulharsko 11 300 USD pc
Stupeň	AFTA od 92	Cieľ vytvoriť Uniu afrických štátov/Spojené štáty africké; hospodárska spolupráca v jednotlivých sektoroch	FTA	jednotný trh, HMU
integrácie				
Systém orgánov	1. Summit ASEAN - každé 3 roky formálne 2. Stretnutie ministrov - ročne 3. Stretnutie ekonomických ministrov - ročne 4. Stála komisia ASEAN (vedie minister zahraničných vecí krajiny, ktorá usporadúva najbližšie stretnutie ministrov) viackrát ročne (2009 Thajsko február - Hua Hin) 5. Sekretariát ASEAN, v Jakarte	1. Zhromaždenie AU - raz ročne, hlavy štátov, Prezidentom je Kaddáfí 2. Výkonná rada AU - MZV, min 2x rok 3. Pan-africký parlament - 265/202 volených zástupcov 4. Súdny dvor - protokol o jeho vytvorení schválený 2003, no SD nebol vytvorený 5. Komisia na úrovni ministrov - obchod, soc. vecí, poľn.. 6. Rada pre mier a bezpečnosť - od 2004 - orgán kolektívnej bezpečnosti a nástroj včasného varovania, 15 členov, ako BR OSN 7. Hosp., soc a kult. rada - poradný orgán, ako Hosp. a soc. výbor EÚ 8. Rada stálych zástupcov - pomocný orgán Výkonnej rady 9. špecializované techn. rady	1. Valné zhromaždenie - zasadá raz ročne - každý štát má jeden hlas 2. Poradné schôdze ministrov zahraničných vecí - výkonný orgán - podľa potreby 3. Poradný výbor pre obranu - najv. voj. veliteľia vš. štátov 4. Stála rada - politické otázky - na úrovni veľvyslancov 5. Inter-americká rada pre integrálny rozvoj 6. Medzinárodná rada pre výchovu, vedu a kultúru 7. Generálny sekretár (Insulza) 8. Asistent generálneho sekretára	1. Európska rada - zastrešujúci orgán, nemá vl subj, hlavné polit. smerovanie EU. Najvyšší predst ČS plus predseda EK. Záujmy nár št. 3x ročne (2x v predsedníckej kr, 1x Brusel) 2. Rada EU/Rada (ministrov) - leg. orgán. 1 min za ČS zodpovedný za prerok obl - 9 variácií (najdôl Rada pre všeob zái a vonk vzt GAERC, Rada pre hos a fin zái ECOFIN. COREPER I/II Predsedníctvo po pol roku (ČR, Švéd. SR 2016) - vdáva nariadenia, smernice, rozhodnutia, odporúčania (rôzna záväznosť) 3. EK - výkonný org, leg. iniciatíva, EP môže odvolať celú EK. 27 komisárov. Predseda EK, komisárov navrhujú ČS. EK háji záujmy EU ako celku. Dohľad nad rozp, reprezent navonok (napr vo WTO) 4. EP - priamo volený od 79. počet posl, SR posl. 14 - 785 poslancov; pred pristúpením Bulharska a a Rumunska 732; po prijatí Lisab. zmluvy ich bude 751 5. ESD, EDA, ECB, EIB, HSV, VR, Ombudsman

		10. finančné inštitúcie - ACB, AIDB, AMF, vztvorené formálne, ale reálne nefunkčné (nedostatok finančných prostriedkov), myšlienka jednotnej meny		
pozn.:	1. FTA dohody s "plus 3" (Japonsko, Južná Kórea, Čína) od 1999, Austrália, Nový Zéland od 2009 2. ASEAN plus 3 3. Charta ASEAN 2007 - vytvoriť právnu entitu po vzore EU 4. Do roku 2015 vytvoriť hos zoskupenie podobne EU -jednotny trh, otázka jednotnej meny? Singapur: mena auro - nedosiahnuteľné	1. Od r. 91 fungujú tzv. RECs (regionálne hosp. spoločenstvá) - napr. COMESA, ECOWAS - 2007 Protokol z Acry, kt upravuje harmonizáciu politik RECs a AU 2. NEPAD (New Partnership for African Development) - iniciatíva ČS AU a hl donorov rozvoj pomoci. Podmienená participáciou na APRM. Dve hl obl záujmu: 1. good governance a 2 prevencia konfliktov 3. APRM - mechanizmus na boj proti korupcii. V r. 2007 participovalo 24 ČS AU, správy každé 3 roky		

Zdroj: ASEAN, AÚ, OAŠ, EÚ. [online]. EUBA. [cit. 16.3.2010]. Dostupné na internete:
<http://fmv.euba.sk/files/asean_a_u_oas_eu.pdf>